

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

2^E JAARGANG

WOENSDAG 28 FEBRUARI 1917

No. 61

INHOUD

	Blz.
VASTSTELLING VAN DEN CREDIETPRIJS VAN OVERHEIDSWEGE..	153
Molestverzekering	154
Rantsoenering en beperking van het gebruik	155
De Ministerwisseling aan Financiën en de aanhangige zegel- en registratiewetten	156
De Britsche Food-controller	156
De Rijksmiddelen	158
Crisisuitgaven van het rijk tot 1 Februari 1917	159
INGEZONDEN STUKKEN:	
Het begrip tantième in het ontwerp van wet tot hef- fing eener dividendbelasting	159
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	159
MAANDCIJFERS:	
Emissies in Februari 1917	160
Overzicht der Rijksmiddelen	160
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	161—169
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Het secretariaat van het weekblad is gevestigd te Rotterdam, Pieter de Hooghweg 122, telefoon no. 3000.

Bijdragen en mededeelingen, den inhoud betreffende, gelieve men te zenden aan het secretariaat.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland, f 10,—, buitenland en koloniën f 12,— per jaar. Losse nummers 25 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief.

Mededeelingen betreffende abonnementen en advertentiën richtte men tot Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, Den Haag.

27 FEBRUARI 1917.

De verruiming van de geldmarkt maakte ook deze berichtswEEK verderen voortgang. De noteering van particulier disconto daalde van 2½ tot 2 pCt.; de prolongatie-rente van 4½ à 4 tot 3½ à 3¼ pCt. Op den laatsten beursdag waren geldgevers iets terughoudender, en kon geen noteering tot stand komen. Naast politieke overwegingen oefende de maandwisseling hierbij invloed.

* * *

Op de door den Minister van Financiën aangeboden f 40 miljoen schatkistpapier werd ingeschreven voor een totaal bedrag van f 61.573.000.

Toegewezen werden f 16.710.000 schatkistbiljetten à f 1005, f 13.290.000 3-maands schatkistpromessen à f 993,37 en f 10.000.000 6-maands promessen à f 984,42. De door het rijk te betalen rente bedraagt dus circa 2½ pCt. voor de 3-maands, circa 3 pCt. voor

de 6-maands promessen en circa 4½ pCt. voor de jaarsbiljetten. * * *

De omzetten op de wisselmarkt waren deze week iets beter en een vaste stemming hield aan voor Londen en New York, zoodat een sedert maanden niet bekende hoogte bereikt kon worden. Daarentegen was de stemming voor Berlijn en Weenen flauw met uiterst geringe omzetten. Op de laatste dagen der week trad voor beide devisaen een scherpe daling in.

* * *

De duikboot-aanval bij de Scilly-eilanden op de flottielje Nederlandsche schepen, die kort tevoren Falmouth verlaten had, met het gevolg, dat thans, naar wel vaststaat, van de zeven schepen de Bandoeng, de Eemland, de Gaasterland, de Jacatra, de Noorderdijk en de Zaanwijk verloren zijn, terwijl het zevende schip, de Menado, zware schade beliep, heeft hier te lande diepen indruk gemaakt. Even ernstig zoo niet ernstiger dan het verlies aan lading en scheepsruimte is de aan den dag gelegde minachting van de belangen der neutralen.

VASTSTELLING VAN DEN CREDIETPRIJS VAN OVERHEIDSWEGE.

De nieuwe Engelsche oorlogsleening die, gebaseerd als zij is op een rentevoet van 5¼ pCt., een ontzaglijken last op de schatkist legt, heeft eenige weken geleden in Engeland aan verschillende zijden de vraag doen rijzen, of het niet mogelijk ware geweest, dit voor het Engelsche staatscrediet inderdaad zeer hooge renteniveau lager te stellen. De vraag kreeg nog meer belang, aangezien het gekozen rentetype niet alleen voor de nieuwe leening beteekenis had, doch ook voor de voorgaande. Immers was indertijd den inschrijvers op deze 4½ pCt. leening toegezegd, dat, wanneer later tegen hooger rentetype of in het algemeen onder gunstiger voorwaarden zou worden geleend, een recht van conversie tot den nieuwen rentevoet of althans eenige andere vorm van schadeloosstelling zou worden toegekend. Het behoef dus geen verwondering te wekken, dat onder deze omstandigheden de vraag of het rentetype van de nieuwe leening niet lager kon worden gesteld, veler belangstelling had. Gelijk bekend, is van meer dan eene zijde, ook van die der regeering, gesproken van de mogelijkheid van een gedwongen leening, hetzij direct, hetzij als „stok bij de deur”, gelijk hier te lande. Nog verder gaat een voorstel, te vinden in een ingezonden schrijven in een der Januari-nummers van The Economist.

De schrijver meent reden te hebben de vraag, of een zoo hoog rentetype inderdaad noodzakelijk was, ontkenning te kunnen beantwoorden, en vervolgt:

„Wat het binnenland betreft heeft de regeering de volledige controle over de markt en aan haar staat

de keuze tot welke voorwaarden zij wensch te leenen. Indien de rente voor schatkistwissels tot $3\frac{1}{2}$ pCt. wordt verlaagd, zal de deposito-rente der banken tot 2 pCt. dalen, daar de bankiers geen anderen uitweg voor hun gelden hebben. En indien een 4 pCt. vijftigjarige leening werd aangeboden, wat zou de belegger hier te lande anders kunnen doen dan daarop inschrijven, daar nieuwe buitenlandsche uitgiften ten onzent enkel onder goedkeuring der schatkist kunnen plaats vinden?

„Er is betoogd, dat wij in Londen aantrekkelijke geldkoersen moeten bieden, ten einde van de neutrale gelden aldaar verzekerd te blijven en de wisselkoersen op peil te houden. De vraag is of dit inderdaad het geval is en of er geen wijze van leening in New York, Tokio, Amsterdam enz. mogelijk zou zijn, waardoor wij in deze centra ten minste zooveel kapitaal beschikbaar zouden krijgen als zij aan Londen zouden onttrekken, zonder onze eigen burgers gelijke aantrekkelijke voorwaarden te bieden.

„Het kan aan de nieuwe leening geen afbreuk doen wanneer de kapitalisten er zich bewust van zijn, dat niet zij de voorwaarden bepalen, waaronder geld voor oorlogsdoeleinden wordt geleend, doch dat de regering daarover beschikt en dat een gedwongen leening mogelijk is. Indien onnoodig verbruik van goederen en diensten beperkt wordt door belasting en controle, zullen de voor den oorlog beschikbare gelden vermeerderen in den vorm van deposito's, die uitsluitend kunnen worden gebezigd tot plaatsing in staatsleeningen, waarvoor daarom geen hooge rentevoet behoef te worden vastgesteld.”

De redactie stipt aan, dat de briefschrijver enkele punten heeft vergeten, maar in de hoofdzaken blijkt zij het met hem eens te zijn. Voor de handhaving van de wisselkoersen en van den gouden standaard moet Engeland aan de neutralen voldoende hooge rente betalen, om dezen te bewegen een deel hunner leveranties op crediet te doen. Dit is van het hoogste belang voor de zaak der geallieerden. De gouden standaard is zóó essentieel voor het succes in den oorlog en daarna, dat deze zoolang moet worden gehandhaafd als er nog eenig gouden sieraad voor omsmelting ter beschikking staat. De gelden, die daarvoor in het buitenland moeten worden geleend, zijn echter gering naar verhouding van die in het binnenland dienen te worden opgenomen en het staat dan ook niet vast, dat het van de regering juist was aan de binnenlandsche kapitalisten 6 pCt. schatkistobligatiën aan te bieden en thans een $5\frac{1}{4}$ pCt. 12-30-jarige leening, omdat de Bank haar tarief tot 6 pCt. verhoogde, ten einde buitenlandse kapitalisten te nopen, hun saldi in Londen te laten en te vermeerderen.

De redactie zegt ervan overtuigd te zijn, dat, vooral nu de regering bekend is met den omvang der buitenlandse saldi, gemakkelijk regelingen konden worden getroffen, die den vreemden kapitalist zouden bevredigen. Daarna had dan de binnenlandsche rentevoet geleidelijk kunnen worden verlaagd tot het peil, waarop deze zich zou bevinden, indien die niet ten behoeve van het buitenland werd opgeschroefd. Op deze wijze zal niet alleen de depreciatie der beleggingsfondsen worden beteugeld, maar zullen aan het land vele millioenen worden bespaard.

Aan de redactie van *The Economist* kan worden toegegeven, dat in den oorlog en vooral in dezen oorlog, de omstandigheden, die de hoogte van de rente bepalen, slechts ten deele overeenkomen met die, welke op de vrije kapitaalmarkt in tijd van vrede gelden. De invloed, dien de staat als verreweg de voornaamste afnemer van nieuw kapitaal op de geldmarkt uitoefent, wordt nog versterkt door de wettelijke maatregelen, die feitelijk alle particulier ingrijpen, zonder staatsmedewerking onmogelijk maken en, naar men mag aannemen, het gevaar van onttrekking van het eigen vlottend kapitaal aan de Londensche geldmarkt kunnen tegengaan. De oorlog heeft ons echter wel ge-

leerd, dat iedere prijszetting onvoorziene verschijnselen te voorschijn roept, die stellig bij prijszetting voor het crediet, waar al dadelijk de omvang van het aanbod veel meer op den hoogen of lagen prijs kan reageeren dan wanneer het b.v. gaat om prijszetting voor een eenmaal aanwezige hoeveelheid erwten of boonen, niet zouden uitblijven. Bovendien geldt het hier niet, zoals in het geval van deze erwten en boonen een maatregel, die voor één oogstvoorraad, hoogstens voor den duur van den oorlog geldt, doch een, die ook daarna vermoedelijk nog langen tijd in werking zal moeten blijven en dus ook na den oorlog een ingrijpen in het vrije kapitaalverkeer noodzakelijk kan maken. Het zou te ver voeren op de groote moeilijkheden van dezen laatsten maatregel, die, naar prof. Pigou in het laatste nummer van het *Economic Journal* terecht aanwijst, minstens evenzeer een politieke als een economische zijde heeft, thans dieper in te gaan. Geen betoog behoef het echter, dat alleen wanneer reeds thans zoodanig ingrijpen ook na den oorlog verzekerd was, het kunstmatig verlaagde renteniveau inderdaad in belangrijke mate de door de *Economist*-redactie gewenschte remmende werking op de huidige depreciatie van beleggingsfondsen zou kunnen uitoefenen. Heeft Londen in 1915 niet maandenlang een marktrente van om en bij de 1 pCt. gekend, zonder dat dit op het verlaagde koerspeil van beleggingsfondsen eenigen invloed van betekenis uitoefende? Intusschen aan de belangrijkheid van het vraagstuk, een belangrijkheid stijgende met den steeds voortgaanden groei der oorlogsleeningen, doet dit alles allerminst af.

Het is nog niet lang geleden, dat men zich de verdediging van een dergelijke politiek moeilijk in de Engelse *Economist* kon denken. Ook de geest van Bagehot heeft echter — laat ons hopen tijdelijk — aan het oorlogsinzicht in doel en grenzen der staats-taak zijn tol moeten betalen.

B.

MOLESTVERZEKERING.

De molestverzekeringmarkt is sedert het begin van den verscherpten duikbootoorlog zonder practische betekenis gebleven, omdat de scheepvaart van en naar Nederland bijna geheel stillag. Maar de premieën der verzekeringen, die voor de eerstvolgende afvaarten gesloten werden, waren voor alle reizen zeer belangrijk hooger dan vóór de afkondiging van den Duitschen maatregel, en de markt was zeer beperkt. In verband hiermede werd bij Koninklijk Besluit bepaald, dat de „Oorlogsmolestverzekeringswet 1915” in werking zou treden (op 9 Februari), zoodat nu de Staat, indien de particuliere markt te kort schiet, herververzekeringen aan Nederlandsche verzekeraars en in geval van noodzakelijkheid ook rechtstreeksche verzekeringen, accepteren kan. Tot nu toe is evenwel deze staatsverzekering niet in toepassing gekomen.

Het torpedeeren van zeven Nederlandsche stoomschepen buiten Falmouth, op 22 dezer, heeft begrijpelijkerwijze op de assurantiemarkt weer veel invloed gehad. Vooral voor verzekeringen door het Deutsche „Sperrgebiet” zijn de premies andermaal verhoogd en is de markt andermaal ingekrompen. Wanneer nu binnenkort de schepen weer uitvaren, zal waarschijnlijk de staatsverzekering wel noodig blijken.

De verschillende geleden verliezen, de zeven Nederlandsche stoomschepen van 22 dezer, gevolgd op zeven andere sedert begin Februari, hebben, vooral in reederskringen, ongerustheid gewekt omtrent de solvabiliteit der verzekeringsmaatschappijen. Deze ongerustheid nam echter weder af bij de overweging, dat de verliezen niet zoo groot waren als aanvankelijk berekend werd, en de risico's onder de assurantie-maatschappijen sterk verdeeld waren. Inderdaad mag men bedenken, dat het voor de internationaal werkende maatschappijen van geen betekenis is, dat juist een aantal *Nederlandsche* schepen in eenzelfde tijdperk vergingen, en waar bovendien alleen reeds de Neder-

landsche maatschappijen over een aansprakelijk kapitaal beschikten dat de geleden verliezen verre overtreft, gevoelt men, dat deze verliezen voor de geheele particuliere assurantiemarkt zeker geen doodelijke wonde beteekenen. Niettemin is natuurlijk voor verschillende maatschappijen het thans geleden verlies buitengewoon groot.

Ook in Engeland liepen de assurantiepremies sterk omhoog. De Engelsche regeering heeft zich nu ook bereid verklaard schepen onder neutrale vlag te verzekeren, en zelfs tegen lage premiën, indien met die schepen ladingen vervoerd worden naar landen der geallieerden, en indien voor de geallieerden bij dit vervoer een overwegend belang bestaat.

RANTSOENEERING EN BEPERKING VAN HET GEBRUIK.

Men schrijft ons:

Twee oorlogswinters hebben we geleefd uit den korf zonder zorg, konden we eten, wat we wilden en zooveel als we wilden. Dezen winter loopt het mis, wordt althans van eenige goederen het verbruik aan banden gelegd door een rantsoeneering.

Het is begonnen met het brood, waarvoor de invoering van een kaartenstelsel noodig werd, om te voorkomen, dat de gebruiker van het goedkoopste bruin- of roggebrood dit brood aan het vee vervoederde en een equivalente hoeveelheid wit brood aanschafte voor eigen voeding. Voor de andere goederen, die gerantsoeneerd worden, is het meer de schaarschte geweest, die maatregelen in het leven riep ten einde te bereiken, dat van deze goederen ieder zijn gelijkmatig deel kon bekomen.

Bij den thans gekozen vorm van rantsoeneering streeft men meer naar eene gelijkmatige verdeling dan wel naar een beperking in het gebruik. In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag nopens het 80-miljoen-ontwerp wordt dat ook met zooveel woorden erkend. Waarmee niet gezegd wil worden, dat van de rantsoeneering niet de beperking een gevolg zijn zal. Die beperking toch is noodwendig aan elk systeem van rantsoeneering verbonden, zoolang niet het rantsoen van dien aard is, dat de volle verstrekte hoeveelheid ook wordt verbruikt.

Zulks nu zal bij het huidige rantsoeneeringsstelsel doorgaans niet het geval zijn. Het rantsoen kent aan ieder per week 3 K.G. aardappelen toe. Die hoeveelheid is het volle gemiddelde van het normale gebruik. Wellicht zelfs iets meer dan dit. De Regeering nam in haar becijferingen in de Memorie van Toelichting tot het 80-miljoen-ontwerp een gemiddeld verbruik per hoofd en per dag aan van $\frac{1}{2}$ K.G. De gemeente Amsterdam heeft empirisch gevonden, dat voor haar het verbruikscijfer per hoofd en per week 5 pond is; het huidige rantsoen blijft daar precies midden tusschen. Oogenschijnlijk is nu een ieder gewaarborgd, dat hij zijn normale hoeveelheid aardappelen kan bekomen. Toch is deze gevolgtrekking falikant; de arbeidende klasse zal voor een vrij aanzienlijk gedeelte minder aardappelen kunnen krijgen dan zij gewend is te gebruiken; de bezittende klasse daarentegen kan haar rantsoen bij lange na niet op.

Dat het schijnbare gelijkheid scheppende rantsoeneeringsstelsel zeer ongelijk werkt, komt wellicht het best uit bij het varkensvleesch. Het gemiddelde verbruik daarvan is, naar ter Directie van den Landbouw ¹⁾ indertijd is berekend, 11,51 K.G. per hoofd en per jaar. Het huidige rantsoen geeft iets minder, maar dat is van weinig beteekenis; per hoofd der bevolking staat wekelijks 200 gram ter beschikking of per jaar 10,4 K.G. Dat lang niet iedereen zijn eigen portie ontvangt, is duidelijk, zoo men slechts denkt aan de groote Joodsche bevolking in een stad als Amsterdam, die geen varkensvleesch mag gebruiken. Waar Amster-

dam toch regelmatig per 1000 inwoners en per vier weken zijn acht varkens van 100 K.G. slachtgewicht verorbert, moet dus een deel der bevolking de voor de Joden beschikbaar gestelde portie opeten. Maar daardoor beschikken de varkensvleesch-etende Amsterdammers per hoofd in werkelijkheid over meer vleesch dan b.v. te Rotterdam, waar het contingent Joden maar klein is.

Elders, met name in de mijnstreek, moet de rantsoeneering een aanmerkelijken vleeschnood veroorzaken, als vastgehouden wordt aan het systeem, dat de gemeenten worden gerantsoeneerd met een vaste hoeveelheid vleesch per 1000 inwoners. Daar is n.l. een bevolking, die pro rato méér volwassenen telt dan elders, gemiddeld zwaarder arbeid heeft te verrichten dan elders, en van huis uit juist gewend is aan zéér veel varkensvleesch. Stemmen te Amsterdam de twee ons per week en per hoofd overeen met het gemiddeld verbruik aldaar, zoo kan men zeggen, dat in de mijnstreek het gemiddelde normale verbruik minstens tweemaal zoo hoog is en dat het gebruik der volwassenen mijnwerkers er ongeveer viermaal zoo hoog is. Ontvangt de mijnstreek nu volgens het systeem de twee ons per week en per hoofd (waardoor aan de mijnstreek de gelegenheid ontnomen wordt de portie van andere plaatsen op te eten, waar men geen twee ons noodig heeft), dan kan het niet anders, of van het over het geheele land beschikbaar gestelde rantsoen schiet een gedeelte over. Het regeeringsrantsoen gaf elk het normale gemiddelde; het effect is evenwel, dat het normale gemiddelde nu niet verbruikt wordt, men in de eene gemeente geen weg weet met het vleesch en in een andere heftig over tekort klaagt. Bij slot van rekening houdt de regeering vleesch over, tenzij zij het stelsel van mechanische rantsoeneering verlaat en het surplus van de eene gemeente aan de andere ten goede doet komen. Nog meer zou de regeering overhouden, indien de rantsoeneering voor varkensvleesch individueel werd toegepast, zooals voor brood plaats vindt. In dat geval zou b.v. te Amsterdam de voor de Joden bestemde portie geheel vrijkomen, terwijl thans door de rantsoeneering van de gemeente als zoodanig, in plaats van ieder afzonderlijk, velen méér dan de voor hen bestemde twee ons per week kunnen ontvangen.

Wat hier voor aardappelen en varkensvleesch gezegd is, geldt voor alle gerantsoeneerde goederen, waarvan eene hoeveelheid aanwezig is, die overeenstemt met het gemiddeld normale gebruik. B.v. voor zeep, waarvan per jaar gemiddeld 35.000.000 K.G. noodig is en per hoofd en per 4 weken $\frac{1}{2}$ K.G. verstrekt wordt, dus in totaal een 40.000.000 K.G. per jaar.

Beperking van gebruik wordt slechts dan niet bereikt, wanneer een artikel in zoo geringe mate aanwezig is, dat ook de zuinigste gebruiker de hem toegedeelde portie noodig heeft, of waar het rantsoen zoo ruim is, dat ook de gulste gebruiker nog ongeveer genoeg heeft.

Het eerste geval doet zich voor bij de peulvruchten. De distributie daarvan zal een 6 maanden duren; gedurende deze periode kan ieder maximaal per 4 weken $\frac{1}{2}$ K.G. ontvangen; dat wordt dus voor ca. 6.500.000 menschen ruim 200.000 balen. Maar de vraag van de gezamenlijke bevolking zal licht het dubbele van dit cijfer halen, en dit bewerkt, dat de voorraad evengoed geheel verbruikt wordt als wanneer er geen rantsoeneering is.

Het tweede geval hebben we bij de rijst, gort en haver-mout. De jaarlijks beschikbaar gestelde hoeveelheid per hoofd volgens het rantsoen voor deze drie artikelen te zamen 26 K.G., d.i. dus voor 6.500.000 menschen c.a. 170.000.000 K.G. In de Memorie van Toelichting tot het 80-miljoen-ontwerp becijfert de regeering, dat het verbruik van rijst, gort en haver-mout in totaal, per jaar nog geen 150.000.000 K.G. belooft, t.w. 7.500.000 K.G. gort, 11.000.000 K.G. haver-mout en 130.000.000 K.G. rijst, in welk laatste cijfer dan nog begrepen is het gebruik van industriële doel-

¹⁾ Verslagen van den Landbouw, 1911, No. 6.

einden (bierbrouwerijen en rijststijfselabrieken), alsmede de rijstafval (dop-, bruin- en witmeel). Hier is het rantsoen dus zoodanig, dat de gemiddelde gebruiker een flink kwantum overhoudt en de royale verbruiker zich niet zal behoeven in te krimpen; m.a.w. hier treedt evenmin als bij de peulvruchten beperking van het gebruik op.

Een heel eigenaardigen toestand vindt men bij bak- en braadvet, een mengsel van dierlijk en plantaardig vet. Het schijnt, dat naar dit artikel in het algemeen weinig vraag bestaat, omdat het publiek het niet kent en dus wantrouwt, en de handel — uit hoofde van schrale verdienste — het verbruik niet aanmoedigt. Dientengevolge zal slechts een betrekkelijk gering deel der bevolking aanspraak maken op het wekelijksche rantsoen van 50 gram en daar de rantsoeneering hoofdelijk plaats heeft, de totale beschikbaar gestelde hoeveelheid op verre na niet noodig blijken. Hier is zelfs de mogelijkheid niet buitengesloten, dat een gemeente, om niet te veel over te houden, genoopt zal zijn het rantsoen te verdubbelen, omdat het grootste deel der bevolking haar aandeel niet opvraagt. En dat, terwijl zelfs het vijfvoud daarvan niet voldoende zijn zou om te voorzien in de werkelijke behoefte aan vet.

Hoe groot de beperking zijn zal, die de rantsoeneering ten aanzien van het verbruik der verschillende artikelen bewerkt, kan natuurlijk alleen de tijd leeren. Voor één artikel: het brood, kan men er een slag naar slaan. Het tarwe- en roggeverbruik schatte de regering in 1914 op 15.500.000 K.G. tarwe en 3.500.000 K.G. rogge per week. (Gedrukte Stukken, zitting 1914/1915, 201.) Deze cijfers zijn, zooals door dezerzijdsche berekening is geconstateerd, verkregen uit de statistieken van in-, uit- en doorvoer en de landbouwverslagen; voor rogge schijnt daarbij aangenomen te zijn, dat c.a. 30 pCt. van alle aangevoerde of hier te lande verbouwde rogge voor menscheijk verbruik diende. Uit het in de Memorie van Toelichting tot het 80-miljoen-ontwerp meegedeelde over de kosten der rogge-voorziening is echter af te leiden, dat dit laatste cijfer stellig te hoog is, en voor menscheijk gebruik per week c.a. 2.000.000 K.G. rogge noodig zal zijn. Het verbruikscijfer voor tarwe over 1916 is natuurlijk te berekenen op dezelfde wijs als door de regering met betrekking tot 1914 geschiedde; dusdoende loopt men echter de kans om een foutieve gevolgtrekking te maken, en wel hierom, wijl in 1916 een onbekende, maar in allen gevalle niet onbelangrijke hoeveelheid tarwe van den eigen oogst aan het vee vervoederd is. Voor de berekening: van het tarweverbruik in 1916 doet men het beste door uit te gaan van het normale cijfer over 1914. Dit moet dan vermeerderd worden met ca. 3 pCt., wegens accres der bevolking over twee jaar, en nog 1 pCt. wegens vestiging van vreemdelingen e. d. Men komt dan tot een verbruik van ca. 16.000.000 K.G. per week aan tarwe, en, als gezegd, van 2.000.000 K.G. aan rogge.

Voor bruinbrood was volgens het 80-miljoen-ontwerp in 1916 per week ca. 4.000.000 K.G. tarwe noodig. Elke bruinbroodkaart beantwoordt aan 1750 gram meel; er zijn dus ca. 2.300.000 bruinbroodgebruikers. Houders van roggebroodkaarten zijn er 1.100.000 bij een gebruik van 2.000.000 K.G. rogge; er resten dan 3.000.000 witbroodgebruikers (kinderen beneden een jaar hebben n.l. geen broodkaart). Een witbroodkaart beantwoordt aan 1750 gram bloem, wat in tarwe is om te rekenen door met $\frac{4}{3}$ te vermenigvuldigen. Voor witbrood is dan per week 7.000.000 K.G. tarwe noodig. In totaal geven de broodkaarten dus recht op 11.000.000 K.G. tarwe en 2.000.000 K.G. rogge. Personen, die zwaar werk verrichten, ontvangen een extra rantsoen. Ook militairen hebben een verhoogd rantsoen. Nemen we aan, dat uit dezen hoofde en voor de beschuit-, koek- en banketbakkerijen nog eens 10 pCt. noodig is, dan wordt een totaalverbruik van 14.300.000 K.G. tarwe en rogge per week verkregen;

m.a.w. het broodkaartenstelsel bewerkt in allen gevalle een beperking van het gebruik van broodkoren met volle 20 pCt. Te veiliger kan men de besparing op dit percentage stellen, omdat bij de berekening niet in aanmerking is genomen, dat de goeode klasse haar rantsoen niet eens op kan.

DE MINISTERWISSELING AAN FINANCIËN EN DE AANHANGIGE ZEGEL- EN REGISTRATIEWETTEN.

Men schrijft ons:

De wisseling der portefeuille van Financiën doet de vraag rijzen — misschien heeft zij bij de verschijning dezer regelen reeds haar antwoord gevonden — welke houding de nieuw benoemde Minister zal aannemen tegenover de bij de Eerste Kamer aanhangige Zegel- en Registratiewet, waarvan juist ten dage der crisis de mondelinge behandeling in die Kamer zoude aanvangen. Het zijn zijn eigen ontwerpen, die de nieuw benoemde Minister in een ver gevorderd stadium terugvindt. De door zijn opvolger en voorganger aangebrachte wijzigingen zijn niet van principieele betekenis. Maar wel gelooven wij te mogen opmerken, dat, sinds de wetsontwerpen van Mr. Treub door zijn opvolger werden overgenomen, de positie in zover is gewijzigd, dat sindsdien van meer dan één zijde kritiek is geleverd, die wellicht toch zoude verdienen nog eens onder oogen te worden gezien, terwijl ons al verder voor geen betwisting vatbaar schijnt, dat in de Tweede Kamer de wetsontwerpen niet die behandeling hebben ondervonden, welke zij, krachtens het daarbij betrokken belang, zouden hebben verdiend. Zoude de Minister niet bereid zijn b.v. de kritiek, vervat in het adres van de Amsterdamsche Kamer van Koophandel, de kritiek ook die men in het voorloopig verslag der Eerste Kamer aantreft, nader in studie te nemen? Zoude de Minister zelf die kritiek in sommige opzichten juist bevinden, welk een fraaie gelegenheid zou dan geopend zijn de fouten, die (ook na de afdoening der zaak door de Tweede Kamer) zijn aangewezen, te herstellen, zonder dat staatsrechtelijke of politieke kwesties — als de bekende vraag nopens het amendeeringsrecht der Eerste Kamer — te berde gebracht zouden behoeven te worden. Eenigszins gewijzigde ontwerpen — waarbij b.v. niet, onnoodig, te veel van de thans bestaende registratierechten worde prijsgegeven, en waarbij minder ingrijpend op ons naamlooze vennootschapswezen worde toegetast — zouden door een werker als Mr. Treub spoedig genoeg aan de Tweede Kamer kunnen worden voorgelegd. Vertraging van aanbelang zou van een en ander niet behoeven te worden gevreesd.

DE BRITSCHE FOOD-CONTROLLER.

Langen tijd, nadat in de meeste oorlogvoerende en in vele neutrale landen de Regeeringen de regeling van aanvoer en distributie van voedingsmiddelen, vooral graan en meel voor menscheijk en dierlijk voedsel hadden ter hand genomen of grootendeels tot zich getrokken, bleef in het Britsche rijk de handel in die artikelen nog vrijwel geheel onafhankelijk zorgen voor de voorziening van het land. Wel heeft de Britsche Regeering reeds in het begin van den oorlog naast den handel tarwe aangevoerd, welke zij door eene der grootste Engelsche import-firma's liet kopen, doch hiermede beoogde zij eigenlijk slechts te waken tegen het gevaar, dat de in het land aanwezige tarwevoorraad sterk zoude kunnen verminderen, wanneer de aanvoer van den handel daartoe niet voldoende mocht blijken. Eerst in October 1916 breidde de Regeering hare bemoeiingen uit. De geheele zorg voor den aanvoer van tarwe werd opgedragen aan de Royal Commission on Wheat Supplies, die in het vervolg de eenige Britsche importeur van buitenlandsche tarwe werd. De handel in het binnenlandsche product bleef vrij, terwijl voor de distributie van den buitenland-

schen aanvoer eene regeling werd getroffen, die al diegenen, die vroeger als handelaar, makelaar of agent daartoe medewerkten, gelegenheid geeft, hunne functie te blijven vervullen. Als reden voor deze regeeringsinmenging werd aangegeven, dat men vreesde voor de mogelijkheid eener vermindering van den aanvoer door den handel, nu deze, door de toen zeer ongunstige berichten over de Noord- en Zuid-Amerikaansche tarwe-oogsten, op den aanvoer uit Australië was aangewezen. De Regeering nu beweerde te meenen, dat de lange duur van de reis van Australië de importeurs zoude afschrikken groote hoeveelheden tarwe aan te voeren, omdat de lange reis meer kapitaal zoude vereischen en dus meer risico opleveren dan import van Noord- en Zuid-Amerika, terwijl bovendien tusschen het oogenblik der verlading in Australië en de aankomst in Europa meer tijd is voor gevaarlijke prijschommelingen, die een voorzichtig importeur voor groote aankopen zouden doen terugdeinzen. De Regeering maakte dan ook bekend, dat zij zich slechts wenschte te bemoeien met den aanvoer en verder den handel zoude laten voortwerken. Zij heeft zich aan dit plan gehouden, ook nadat zij hare bemoeiingen uitstreckte over de maïs, waarvan de Royal Commission on Wheat Supplies sedert 4 Januari eveneens den aanvoer ter hand heeft genomen. Op 29 Januari werd voor rijst dezelfde regeling uitgevaardigd. Van eigenlijk verzet tegen deze regelingen is in Engeland geen sprake geweest. Men heeft blijkbaar in vakkringen gemeend, in deze moeilijke tijden op de maatregelen der Regeering niet te veel critiek te moeten uitoefenen. Spijtige opmerkingen over deze inbreuk op den vrijen handel heeft men echter herhaaldelijk kunnen lezen. Zoo schreef bijvoorbeeld de Liverpoolische Corn Trade News van 16 Januari, dat in de Britsche geschiedenis dikwijls in oogenblikken van opwinding de Regeering op aandringen der bevolking het heeft gewaagd den tusschenhandel te verbieden zich te plaatsen tusschen producent en consument, in de ijdele hoop, op die wijze de prijzen te verlagen of hongersnood te voorkomen. Het blad beroept zich verder op Adam Smith, volgens wien iedere vroegere poging om den tusschenhandelaar uit te schakelen en een handel te vernietigen, die niet slechts een afdoend geneesmiddel is tegen de onaangename gevolgen van duurte, doch tevens het beste voorbehoedmiddel tegen zulk eene calamiteit, geëindigd is met teleurstelling en verliezen. Ook wordt van denzelfden schrijver aangehaald de stelling, dat een koopman, die een voorraad tarwe koopt en dien door veranderde marktverhoudingen met winst verkoopt, door zijn juist inzicht in den loop der markt niet de consumenten schaadt, doch hun juist een dienst bewijst door hen opmerkzaam te maken op de schaarschte. Hij laat den verbruikers de lasten der duurte gevoelen en brengt hen daardoor tot zuiniger gebruik, waartoe door Regeeringszorg kunstmatig laag gehouden prijzen hun geen aanleiding zouden geven. Tevens veroorzaken de hoogere prijzen uitbreiding van productie of aanvoer en zoo leidt de vrije beweging der marktprijzen tot herstel van het euvel der schaarschte en duurte. De Britsche graanhandel heeft zich echter bij de inmenging der Regeering neergelegd en ingezien, dat in deze oorlogstijden de verzorging van het land met voedings- en voederartikelen niet kan worden overgelaten aan de normale economische wetten, hoezeer ook bij den handel de vrees bestaat, dat de huidige inbreuk op die wetten ten slotte de moeilijkheid, welke men wenschte uit den weg te ruimen, kan verergeren. In de allerlaatste weken hebben de Britsche vrijhandelaars zich echter nog dienen neer te leggen bij verdere inbreuken op de vrijheid van den handel in voeder- en voedingsmiddelen. Sedert Lord Devonport werd benoemd tot Food-Controller is allengs de productie van meel en de distributie van dit en eenige andere voedingsmid-

delen besloten geraakt in een uitgebreid stelsel van voorschriften, alle ten doel hebbende, inkrimping van het verbruik, een zoo doelmatig mogelijk gebruik van de beschikbare hoeveelheden en uitbreiding der productie.

Als eerste reeks verordeningen verschenen op 12 Januari 6 foodorders, terwijl kort daarna een maximumprijs van aardappelen werd vastgesteld. Volgens die food-orders dienen de bloemfabrikanten uit de tarwe niet slechts gemiddeld 76 pCt. bloem te malen, doch zij behooren daaraan een verdere 5 pCt. toe te voegen door eenvoudig het rendement der tarwe op 81 pCt. te verhoogen, of door de 5 pCt. te bereiken uit gerst, maïs, rijst of haver. De molenaar heeft verder het recht die 5 pCt. nog te verhoogen tot 10 pCt. Verder is het gebruik van tarwe voor andere doeleinden dan meelfabrikatie of zaai verboden. Graan of voederartikelen mogen niet meer worden gebruikt voor instandhouding van den wildstand. Eindelijk zijn strenge bepalingen uitgevaardigd voor de beperking van het gebruik van suikerwerken en chocolade. Geen fabrikant mag in 1917 van deze artikelen meer produceren dan 50 pCt. zijner productie over 1915 en de vervaardiging van duur suikergoed en chocolade is geheel onmogelijk gemaakt. De maximum detailprijs is namelijk bepaald op 3 pence per Engelsch ons voor chocolade en 2 pence voor andere suikerwerken inclusief de verpakking, terwijl het aanwenden van chocolade en suiker ter versiering van gebak geheel verboden is, evenals het gebruik van wintermelk door de chocoladefabrikanten.

Het is duidelijk, dat dit geheel van maatregelen terdege wordt gevoeld in de Britsche samenleving, waar bloem zooveel meer dan in ons land in de huishouding wordt gebezigd en waar suikerwerken en chocolade in zoo groote hoeveelheden gebruikt worden.

Het voorschrift omtrent de grootere bloemproductie beteekent echter nog lang geene bruinbroodregeling. In normale tijden verkrijgt de Engelsche bloemfabrikant uit zijne tarwe circa 70 pCt. bloem, hetgeen minder is dan in ons land. Een verhooging van dit percentage op 76 pCt. beteekent dus nog geen groot verschil. De verdere 5 pCt. mogen worden bijgevoegd in den vorm van maïsbloem of bloem van rijst, gerst of haver en een donkerder meel dan in Nederland voor wittebrood wordt gebruikt behoeft dus van de voorschriften van Lord Devonport niet het gevolg te zijn.

Ter verkrijging van een nuttiger gebruik van den gerstvoorraad schijnt verder sprake te zijn van eene rantsoeneering der bierbrouwerijen.

Met de olieslagers confereerde Lord Devonport omtrent prijsverlaging van hun bijproduct, de voederkoeken, welker prijs naar zijne meening niet voldoende wordt bepaald door de productiekosten, doch te zeer afhankelijk is van de prijzen der voedergranen en zich dus dikwijls te hoog boven die productiekosten verheft. Hetzelfde betoogde de food-controller voor de afvalproducten der bloemfabrieken. Eene algemeene prijsverlaging voor de voederartikelen wordt vooral noodig gevonden om onmatig slachten van melkvee tegen te gaan, waarvoor wordt gevreesd tengevolge van de lage maximumprijzen voor melk, die het houden van melkvee, tezamen met de hoge voederprijzen, nadeelig dreigen te maken. Ook leiden hoge prijzen van voederartikelen tot het voeren van graan, dat voor menschelijk voedsel had kunnen dienen. Eene commissie is benoemd om eene prijsregeling voor verschillende voederartikelen te ontwerpen. Men ziet dus gedeels als gevolg van de eerste regeeringsmaatregelen allengs een uitgebreid systeem van verboden en voorschriften ontstaan, welke de minder gewenschte resultaten dier maatregelen moeten te niet doen.

Den 3den Februari 1917 heeft de food-controller

aan zijne voorschriften eene zeer eigenaardige order toegevoegd. Die order is namelijk eigenlijk een verzoek aan de bevolking en Lord Devonport spreekt de hoop uit, dat hij het bij een verzoek zal kunnen laten. Aan de Britsche bevolking wordt dan verzocht zich te beperken in het gebruik van bloem, vleesch en suiker en zich voor deze artikelen vrijwillig te rantsoeneeren. Het rantsoen bloem zal hebben te bestaan uit drie Engelsche ponden per hoofd per week, overeenkomende met vier pond brood. De bedoeling is, onder brood ook te verstaan alle biscuits en gebak van velerlei aard, dat in Engeland zoo algemeen wordt gebruikt. Voor vleesch bedraagt het vrijwillige rantsoen 2½ pond per hoofd per week, eene hoeveelheid, die naar Nederlandsche begrippen allerminst op zuinigheid duidt, en voor suiker ¼ pond. Aan houders van hotels en restaurants is speciaal voorgeschreven, op welke wijze zij aan hunne klanten de toepassing der vrijwillige rantsoeneering kunnen gemakkelijk maken. Aan huisvrouwen, die niet in de gelegenheid zijn, de volle hoeveelheid vleesch te betalen en die dus gedwongen zijn, voor hare huishouding het broodrantsoen te overschrijden, wordt ingeprent, dat zij er in ieder geval voor dienen te zorgen, dat zij hare inkoop van brood en wat daartoe wordt gerekend minstens 1 pond per hoofd per week verminderen.

Het rantsoen vleesch is berekend op het gewicht aan ongekookt vleesch, zooals dat bij den slager wordt gekocht en dus inclusief beenderen en vet en sluit ook wild, gevogelte, ham, worst en vleesch in blik in.

Er wordt berekend, dat bij welslagen der verschillende bezuinigingsmaatregelen de besparing aan buitenlandsche tarwe in vergelijking met normale jaren zal bedragen 11 millioen quarters of circa 2¼ millioen ton, zijnde niet minder dan 40 pCt. van den geheelen invoer. Indien deze berekening niet te optimistisch blijkt te zijn, dan is het resultaat van Lord Devonports ingrijpen zeker bewonderenswaard. Alleen van de vrijwillige rantsoeneering der bevolking verwacht hij eene besparing van een millioen ton tarwe en vleesch per jaar.

Behalve de maatregelen ter bezuiniging zijn voorschriften uitgevaardigd ter uitbreiding der productie van den landbouw. Tot deze rubriek behoort eene der zes food-orders van 12 Januari, toen de uitvoer van haver uit Ierland werd verboden ten einde voldoende voorraad voor den zaai te kunnen behouden. De meestomvattende maatregel op dit gebied is echter de aankoop door de Britsche regeering van den geheelen tarwe-, haver- en aardappeloogst van 1917. De voordien inkoop vastgestelde prijzen zijn zoo berekend, dat zij geacht worden den landbouwer te zullen bewegen tot uitbreiding der door hem in cultuur gebrachte gronden en tot de verandering van gras- in bouwland. Voor de verdere uitbreiding van den oogst 1918 worden reeds voorbereidende maatregelen getroffen, vooral wat betreft het voor den verbouw van graan en aardappelen in gereedheid brengen van nu niet voor dat doel gebruikte gronden. Ook verschaft het ministerie van landbouw inlichtingen omtrent verbetering der landbouwmethoden, terwijl het zich het recht voorbehoudt, onvoldoende beheerde boerderijen zelf in exploitatie te nemen. Maatregelen voor voldoende aanvoer en prijsverlaging van meststoffen zijn in voorbereiding.

Ziehier dus ook Engeland aangekomen op den reeds geruimen tijd door zooveel andere landen ingeslagen weg. Ook daar wordt nu sterk ingegrepen in de economische verhoudingen der bevolking en weder evenals in andere landen leidt ook daar het eene voorschrift tot het andere, tot een uiterst ingewikkeld systeem van regelingen, verboden en voorschriften is ontstaan, dat bij zijne opheffing weder, evenals bij de uitvaardiging, moeilijkheden en stoornissen zal tengevolge hebben.

J. S.

DE RIJKSMIDDELEN.

Het in dit nummer opgenomen overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de afgelopen maand Januari wijkt, wat de inrichting betreft, eenigszins af van de vroeger gepubliceerde staten. Ditmaal toch is vervallen de te voren gebruikelijke onderverdeling van de verschillende middelen in de groepen: Directe belastingen — Rechten op den invoer — Accijnzen — Gouden en zilveren werken — Indirecte belastingen. De reden daarvan is, dat die groepverdeling ook in de Middelenwet voor 1917 niet meer voorkomt. Reeds in de Memorie van Antwoord betreffende het wijzigings-ontwerp der Inkomstenbelasting had de huidige Minister van Financiën aangekondigd, dat hij met de tot dusver gevolgde indeeling zou breken. Wij lezen nl. in den aanvang van § 4 dier Memorie: „Ook de ondergeteekende is van „meening, dat vastlegging in de wet van een onderscheiding der belastingen in verschillende soorten „op economischen grondslag niet wenschelijk is. Te „recht werd opgemerkt in het Voorloopig Verslag, „dat zulke onderscheidingen behooren te worden overgelaten aan de wetenschap. Voor zoover er thans in „de wetten onnoodige onderscheidingen voorkomen, „wenscht hij die te doen vervallen. Met name geldt „zulks de jaarlijksche middelenwetten; de daarin „voorkomende indeeling, berustende op onderscheidingen van staatsrechtelijken aard, geven slechts aanleiding tot onjuiste opvattingen, omdat een andere „strekking aan de onderscheidingen wordt toegekend.”

Vooral de verdeling tusschen directe en indirecte belastingen, welke uitsluitend berustte op een belastingtechnisch verschil in de wijze van heffing, werd bij herhaling gebezigd als grondslag voor onjuiste economische beschouwingen en becijferingen omtrent de verdeling van den belastingdruk hier te lande over de verschillende groepen der bevolking. Men vergeleek dan de totalen, die de middelenstaten als opbrengst der directe en indirecte belastingen vermeldden, om uit die vergelijking eene conclusie te trekken omtrent den belastingdruk op de minder met aardsche goederen bedeelden, maar verloor daarbij geheel uit het oog, dat in de middelenstaten onder indirecte belastingen zoo iets als „successierechten” voorkwam, eene heffing, die toch zeker niet op de schouder der niets of weinig bezittenden drukt! En het laatste kan toch evenmin worden gezegd van de, bij de vroegere, thans vervallen indeeling, natuurlijk eveneens onder de „indirecte belastingen” geplaatste zegel-, registratie- en hypotheekrechten.

Wat nu de ontvangsten over de maand Januari betreft, merken wij in de eerste plaats op, dat de belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden geheven, ruim drie millioen gulden inbrachten. Tezamen met de opbrengst in 1916 werd uit deze middelen tot dusver ontvangen f 8.144.232. De oorlogswinstbelasting droeg daartoe nog slechts f 122.370 bij.

Wanneer wij de gebruikelijke gecorrigeerde vergelijking maken met de laatste periode, dat er nog geen oorlogstoestand was, vinden wij de volgende cijfers:

Januari 1917:	f 13.268.000
„ 1914:	„ 11.412.000
	f 1.856.000

Deze toeneming over drie jaren bedraagt niet minder dan ruim 16 pCt., of, per jaar gerekend, 5,4 pCt. Zij klimt tot 20 pCt., of, per jaar gerekend, 6,66 pCt., indien men de opbrengst der successierechten in beide perioden buiten rekening laat. Het bovenberekende verschil van f 1.856.000 wordt dan f 2.030.000.

Hoewel deze cijfers op zichzelf bevredigend mogen genoemd worden, zou het in hooge mate onjuist en onvoorzichtig wezen, daarop optimistische verwachtingen voor de toekomst te bouwen. Dat daarvoor hoegenaamd geen reden bestaat, volgt reeds aanstonds hier-

uit, dat tot de geconstateerde toeneming werd bijgedragen door den suikeraccijns voor f 1.468.000, door den geslachtaccijns voor f 334.000 en door de registratierechten voor f 456.000, altesaam verhoogingen, welke met de buitengewone omstandigheden ten nauwste samenhangen.

CRISISUITGAVEN VAN HET RIJK TOT 1 FEBRUARI 1917.

(Officieel.) De kasvoorschotten aan de koloniën buiten rekening gelaten en na aftrek van de voorschotten aan gemeenten, Rijksgraanhandel en Rijkskunstmeststoffenhandel en van hetgeen uit den verkoop van ter distributie aangekochte producten zal terugontvangen worden, is de rijkskas van 30 Juli 1914 tot 1 Februari 1917 achteruitgegaan . . . f 612.500.000

Hiervan komt naar raming ten laste van tekorten op den normalen dienst (gewonen en buitengewonen) van de jaren 1914, 1915 en 1916 . . . „ 67.000.000

Blijft voor crisistekort . . . . . f 545.500.000

Hierbij zijn echter te voegen:

a. de sommen, bereids door de belastingenschuldigen speciaal voor de crisis opgebracht, en wel:

1. de inkomsten van het Leeningfonds 1914 na aftrek van hetgeen werd gebruikt tot rentebetaling op de crisisleeningen . . . . . „ 25.100.000

2. de opbrengst der crisisheffingen (Oorlogswinstbelasting en Verdedigingsbelastingen) . . . . . „ 8.100.000

b. het bedrag der crisisuitgaven, welke reeds gedaan, doch nog niet betaald zijn, te zamen op . . . . . „ 10.000.000

Totale crisisuitgaven . . . . . f 588.700.000

Op 1 Augustus 1915 werd het totaalbedrag der crisisuitgaven geschat op . . . f 200.000.000

Op 1 Februari 1916 was dit cijfer geklommen tot . . . . . „ 330.000.000

Op 1 Augustus 1916 tot . . . . . „ 446.000.000

en nu, op 1 Februari 1917, tot . . . . . „ 588.700.000

In het jaar 1 Februari 1916 tot 1 Februari 1917 beliepen de crisis-uitgaven derhalve f 258.700.000 tegen f 246.000.000 in het jaar 1 Augustus 1915 tot 1 Augustus 1916. Het laatste halfjaar vorderde f 142.700.000 tegen f 116.000.000 het daaraan voorafgaande.

INGEZONDEN STUKKEN.

HET BEGRIP TANTIEME IN HET ONTWERP VAN WET
TOT HEFFING EENER DIVIDENDBELASTING.

Geachte Redactie,

In antwoord op de bemerkingen van „Civis” in het vorige nummer van uw blad moge het volgende dienen:

Art. 8 van het gewijzigd-ontwerp was mij niet ontgaan, het was mij evenwel niet mogelijk daarin iets anders te zien dan een tegemoetkoming tegenover de minder begunstigten. In de Memorie van Antwoord vindt men toch:

„Vergelijkt men de *directeuren*¹⁾ van vennootschappen met ambtenaren bij den Staat en andere openbare instellingen, die ook geen risico loopen, dan is de bezoldiging van *directeuren*¹⁾ van naamlooze vennootschappen in den regel verre van laag.

„Intusschen is de ondergeteekende bereid om aan de bezwaren tegen de belasting van de tantièmes van het *personeel*¹⁾, voor zoover die inderdaad als belooning — zij het in eenigszins aleatoire vorm — van den gepraesteerden arbeid kunnen gelden, tegemoet te

¹⁾ Cursiveering van mij.

komen. Zulks geschiedt z.i. het beste door een zeker bedrag aan tantièmes buiten de belasting te laten en wel zooveel als te zamen met het genoten traktement geacht moet worden een zeer behoorlijke belooning van den gepraesteerden arbeid te vertegenwoordigen.”

Dit alles raakte voor mij niet het begrip tantième van den directeur, ter vervanging van salaris genoten. Zooals Civis erkent gaf ook de redactie van art. 8 daartoe aanleiding.

Ik was er dan ook niet op bedacht, plotseling in de nota van wijziging van 23 Januari j.l. een verandering te zien aangebracht, die aan mijn bezwaar ten deele tegemoet kwam. Het is natuurlijk een fout van mij dit niet te hebben gezien. Indien Civis evenwel meent, dat dit nieuwe art. 8 aanpast aan de gedachte van de Memorie van Antwoord, dan moet ik hem dit betwisten.

Wordt toch bij verschillende maatschappijen ieder met een kapitaal van f 500.000 bijv. door den directeur aan salaris en tantième gemaakt f 12.000, dan wordt bij de navolgende samenstelling dezer f 12.000 over de daarachter staande bedragen belasting betaald:

Salaris f 10.000,	tantième f 2.000,	bel. over f 2.000;
„ „ 9.000,	„ „ 3.000,	„ „ 3.000;
„ „ 8.000,	„ „ 4.000,	„ „ 4.000;
„ „ 7.500,	„ „ 4.500,	„ „ 4.500.

Alle lagere salarissen blijven verder belasting betalen over f 4.500, daar dit steeds het bedrag is, waarmee het totaal van f 12.000 het $\frac{3}{4}$ deel van f 10.000 overtreft.

De hoogste vaste salarissen betalen derhalve de laagste belasting. De onbillijkheid is evenwel tot kleinere proporties teruggebracht.

J.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoer van groenten. Bepaald is, dat aan exporteurs van groenten, ingeschreven bij de Rijkscommissie van Toezicht op de Vereeniging „Groenten-Centrale”, vergunningen zullen worden gegeven voor den uitvoer van bepaalde partijen pastinaak, prei, selderij en peterselie, onder nader vast te stellen voorwaarden.

Aardappelen. Verboden is de aflevering en het vervoer van aardappelen, met uitzondering van partijen, die gedekt zijn door een vervoerbewijs, afgegeven door de Rijkscommissie van Toezicht op de Aardappelvereeniging, welke bestemd zijn voor de behoeften van het leger, voor zoover deze zijn afgezonden door militaire autoriteiten, of die afgeleverd en vervoerd worden binnen de grenzen der gemeente, waar de aardappelen zich bevinden op den datum van vaststelling der distributie-regeling.

De aflevering van aardappelen mag alleen geschieden ingevolge een schriftelijke opdracht van de Aardappelvereeniging of een harer vertegenwoordigers. De levering van aardappelen geschiedt uitsluitend aan de gemeenten, ook voor zoover betreft de voorziening in de behoeften van het leger.

De voorraden aardappelen, welke blijkens de op 3 dezer gehouden voorraadopneming anders dan voor gebruik door den houder of zijn gezin aanwezig waren, zullen overeenkomstig het bepaalde in art. 9 der Distributiewet 1916 worden in bezit genomen, met uitzondering van die partijen, van welke de eigenaren bij de eerste opvordering door of vanwege de Aardappelvereeniging vrijwillig afstand doen tegen bepaalde, door den minister genoemde prijzen.

Minimumprijzen voor landbouwproducten. De minister heeft als minimumprijzen voor van regeringswege aan te koop landbouwproducten van den oogst 1917 vastgesteld: voor tarwe en rogge f 18, voor zomergerst, tweerijige f 17,50, voor wintergerst en haver f 16,50, voor kleiaardappelen (geleverd in het najaar) f 6, voor zand- en veenaardappelen (geen fabrieksaardappelen; geleverd in het na-

jaar) f 5, voor groene erwten en bruine en witte boonen f 30 en voor paardenboonen, Waalsche boonen en wierboonen f 21, alles per 100 K.G., levering en kwaliteit volgens bestaande gebruiken. De genoemde prijzen zullen worden verhoogd, indien de omstandigheden zulks noodig maken.

H a r i n g. Met ingang van 20 dezer is verboden:

I. het marineeren van maatjes- en van volle haring zonder staart, anders dan voor eigen gebruik;

II. het leveren, verkoopen of te koop aanbieden van haring, gemarineerd in strijd met het verbod; onder I. bedoeld;

III. het leveren, verkoopen of te koop aanbieden van maatjes- en van volle haring zonder staart (al of niet gerookt), en van gemarineerde haring zonder kop, voor zoover deze niet in oorspronkelijken of bewerkten toestand door bemiddeling der regeering is verstrekt.

Distributie van Amerikaansch meel. Voorloopig zal, althans in de eerstvolgende maand, geen Amerikaansch meel worden gedistribueerd.

Steenkolen. De invoer van Deutsche steenkolen, welke in Januari nog geen 100.000 ton heeft bedragen, terwijl op 220.000 ton voor die maand was gerekend, heeft gedurende de loopende maand tot 22 dezer, wegens de stremming van de scheepvaart op den Rijn, feitelijk geheel stilgestaan. De met Deutschland inzake het transport per spoor gevoerde onderhandelingen hebben tot het resultaat geleid, dat thans voldoende Nederlandsche wagons naar Deutschland zijn gezonden om dagelijks 8 extra-kolentreinen naar Nederland te laten loopen. Op deze wijze kan per dag ongeveer 4000 ton, d.i. per maand van 25 werkdagen 100.000 ton aangevoerd worden, welke in hoofdzaak uitsluitend voor de spoorwegen en de gasfabrieken zijn bestemd.

Bezuiniging op het gebruik van elektrischen stroom. De directeur der Rijks-kolendistributie heeft er in een rondschrijven aan de elektrische centralen hier te lande nog de aandacht op gevestigd, dat de algemeene rantsoeneering van de industrie in kolenverbruik en gebruik van elektrischen stroom (zie ons overzicht in het vorig nummer) ook geldt voor de levering van elektrischen stroom voor kracht. Na 15 dezer mag dus aan elken industrieelen afnemer van stroom slechts 75 pCt. worden geleverd van den stroom, verbruikt in het overeenkomstige tijdvak van de maand November jl., tenzij uitdrukkelijk ontheffing is verleend.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN FEBRUARI 1917.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen	f	2,000.000,—
zijnde:		
Schiedam	f	2.000.000,— 4½ % oblig. a 100 %.
Bank- en Credietinstellingen	„	1.200.000,—
zijnde:		
Haarlemsche Bankver.	f	1.000.000,— aandeelen a 120 %.
Hypotheekbanken, werkzaam in het buitenland	„	500.000,—
zijnde:		
Noord-Amerikaansche Hypotheekbank	f	500.000,— 5½ % pandbrieven a 100 %.
Industrieële Ondernemingen	„	1.086.600,—
zijnde:		
Ned.-Indische Gas Mij.	f	1.000.000,— 4½ % oblig. a 99 %.
Eerste Nederl. Fabriek van Nieuw Zilverwerken	f	92.000,— aand. a 105 %.
Cultuurondernemingen	„	450.000,—
zijnde:		
Landb.-Mij. „Tubantia”	f	450.000,— 7 % pref. aand. a 100 %.
Transporteeren	f	5.236.600,—

Transport...	f	5.236.600,—
Handelsverenigingen en Handelsvennootschappen	„	80.000,—
zijnde:		
Alg. Theehandel v.h. Da Costa & Co.	f	80.000,— aand. a 100 %.

Totaal..... f 5.316.800,—

Totaal der emissies in Januari ... f 149.213.120,—
Februari ... „ 5.316.800,—

Algemeen totaal ..... f 154.529.720,—

Bovendien:

Ned. schatkistpromessen met een looptijd van resp. circa 3 en 6 maanden en 4½ pCt. één-jarige schatkistbiljetten ten gezamenlijken bedrage van hoogstens f 40.000.000,—.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Gulden).

	Januari 1917	Januari 1916	December 1916
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting	409.257	404.853	1.261.308
Personeele belasting	633.832	527.969	1.776.202
Inkomstenbelasting	3.331.570	3.254.815	2.985.983
Vermogensbelasting	150.188	102.337	291.091
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker	3.257.665	2.134.134	2.356.466
Wijn	27.406	29.328	360.276
Gedistilleerd	2.188.669	1.629.007	2.672.252
Zout	246.171	224.336	211.773
Bier en azijn	125.215	107.346	116.841
Geslacht	804.748	776.509	810.829
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrechten	784.729	677.973	1.658.468
Registratierechten	1.238.635	682.285	1.402.138
Hypotheekrechten	117.671	63.831	166.074
Successierechten	1.407.618	1.257.727	2.536.220
<i>Invoerrechten</i>	1.052.335	1.127.908	1.068.070
Formaatzegel	1.362	1.909	1.380
<i>Gouden en zilveren werken</i>			
Belasting	56.603	48.029	52.538
Essaailoon	96	41	53
<i>Mijnen</i>	—	13.514	35.281
<i>Domeinen</i>	175.796	415.023	345.011
<i>Staatsloterij</i>	17.153	17.095	24.338
<i>Jacht en visscherij</i>	568	306	1.224
<i>Loodsgelden</i>	71.509	78.214	81.403
Totaal	16.098.797	13.574.489	20.215.219

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Januari 1917	Januari 1916	December 1916
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting	82.517	—	421.051
Personeele belasting	135.402	114.504	380.155
Inkomstenbelasting	1.140.660	1.079.326	1.128.533
Vermogensbelasting	49.852	25.200	95.910
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker	651.533	426.827	471.312
Wijn	5.481	5.866	72.055
Gedist. (binn.- en buitl.)	218.867	162.901	263.126
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrecht van buitl. eff.	71.496	73.214	251.171
Registratierechten	123.719	68.017	139.066
Hypotheekrechten	11.728	6.292	16.069
Totaal	2.491.255	1.962.147	3.238.448

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Januari 1917	December 1916
Oorlogswinstbelasting	81.731	37.995
Verdedigingsbelasting Ia	141.353	285.566
Verdedigingsbelasting Ib	1.084.276	415.364
Verdedigingsbelasting II	1.700.871	1.408.644
Totaal	3.008.231	2.147.569

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

I. BANKDISCONTO'S.

	24 Februari 1917	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels.	4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bank { Bel.Binn.Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
{ Vrsch.in R.C.	5 1/2 " 19 Aug.'14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 1/2 " 18 Jan.'17	3 " 29 Jan.'14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec.'14	4 " 5 Febr.'14
Bank van Frankrijk	5 " 20 Aug.'14	3 1/2 " 29 Jan.'14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 10 Apr.'15	4 " 12 Mrt.'14
Russische Staatsbk.	6 " 27 Juli '14	5 " 1 Apr.'14
Nat. Bank v. Denem.	5 " 10 " '15	5 " 6 Febr.'14
Zweedsche Rijksbk.	5 1/2 " 9 Nov.'16	4 1/2 " 6 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	4 1/2 " 2 Jan.'15	3 1/2 " 19 " '14
Bank van Italië ..	5 " 1 Juni '16	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3-4 1/2	—
Javasche Bank....	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

II. OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
24 Febr. '17	2	3 1/4-1/2 ¹⁾	5 1/4	4-5/8	—	2 1/2-3/4 ¹⁾
19-24 " '17	2-2 1/2	3 1/4-4 1/2	5 3/16-1/4	4-5/8	—	2-2 1/2
12-17 " '17	2 1/4-1/2	4-5	5 3/32-1/4	4-5/8	—	2-2 1/2
5-10 " '17	2 1/4-3/4	5-6	5 1/16-5/32	4-5/8	—	2-3
21-26 F. '16	2-1/4	2-3/4	5 1/8	4 1/2-3/4	—	1 3/4-2
22-27 F. '15	4 3/4-7/8	4 1/2-5	1 7/10	—	—	1 7/8
20-24 Jul. '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	1 3/4-2 1/2

¹⁾ Noteering van 23 Februari.

WISSELKOERSEN.

I. KOERSEN IN NEDERLAND.

Voor Londen, Berlijn en Parijs worden voorloopig ook de dagelijksche noteeringen te Amsterdam opgenomen. De dagelijksche koersen op New York, alsmede de laagste en hoogste der week zijn aan particuliere opgaven ontleend.

Data	Londen	Berlijn	Parijs	New York
19 Febr. 1917 ..	11.75 1/2	41.15	42.27 1/2	2.46 3/8
20 " 1917 ..	11.76 1/4	41.07 1/2	42.30	2.46 1/2
21 " 1917 ..	11.78 1/2	41.07 1/2	42.40	2.47 5/8
22 " 1917 ..	11.79	41.02 1/2	42.42 1/2	2.47 1/4
23 " 1917 ..	11.79 1/4	40.90	42.42 1/2	2.47 1/4
24 " 1917 ..	11.79 1/4	40.60	42.40	2.47 1/4
Laagste der week	11.74 1/2	40.50	42.22 1/2	2.46
Hoogste " " "	11.79 1/2	41.17 1/2	42.45	2.47 3/4
17 Febr. 1917 ..	11.74 3/4	41.02 1/2	42.27 1/2	2.46 1/4
10 " 1917 ..	11.72 1/2	41.87 1/2	42.17 1/2	2.45 1/2
Muntpariteit ..	12.10 3/8	59.26	48.—	2.48 3/4

Data	Zwitserland	Weenen	Kopenhagen	Stockholm	Batavia telegrafisch
24 Febr. 1917	49.35	25.37 1/2	68.25	73.20	99 3/4-100 1/2
Laagste d. w.	49.12 1/2	25.30	67.70	72.90	—
Hoogste " " "	49.50	25.70	68.30	73.40	—
17 Febr. 1917	49.17 1/2	25.50	67.75	72.95	99 3/4-100 1/2
10 " 1917	49.27 1/2	25.20	67.37 1/2	72.52 1/2	99 3/4-100 1/2
Muntpariteit	48.—	50.41	66.67	66.67	100

OVERZICHT.

De koersen voor Londen, Parijs en New York waren ook deze week weder zeer vast. Londen steeg van 11,75 1/4 tot 11,79 1/4; Parijs van 42,27 1/2 tot 42,40; New York zicht van 2,47 tot 2,47 7/8 en telegrafische uitbetaling van 2,47 tot

2,47 7/8. Ook Zwitserland was vast en liep van 49,17 1/2 op tot 49,45, daarna trad echter eenige reactie in. Slot circa 49,35. Met uitzondering van enkele dagen in December is de noteering voor Zwitserland nog niet zoo hoog geweest. Skandinavië was verdeeld. Aanvankelijk vast voor alle drie de landen, trad later voor Stockholm een flauwere stemming in. Kopenhagen 67,97 1/2—68,25, Stockholm 73,05—73,35—73,20. Op de algemeene vaste stemming maakten de koersen voor Berlijn en Weenen een uitzondering. Aanvankelijk was de daling slechts gering en bleef Weenen eerder gezocht. Zaterdag was de markt echter geheel gedemoraliseerd en trad op het bekend worden van de torpedeering van de 7 Nederlandsche schepen een scherpe daling in. Berlijn 41,10—40,60. Weenen 25,62 1/2—25,37 1/2.

II. KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. Rm. 4)	Zicht Amsterdam (in cents per gld.)
24 Februari 1917	4.76.45	5.85 1/8	68 1/8	40 3/8 ¹⁾
Laagste d. week..	4.76.45	5.85	68 1/8	40 3/8
Hoogste " " "	4.76.45	5.85 1/4	70	40 1/2
17: Februari 1917	4.76.45	5.85	68 1/8	40 3/8
10 " 1917	4.76.45	5.84 1/4	70	40 11/16
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/8

¹⁾ Noteering van 23 Eebruari.

III. KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	30 Jan. 1917	6 Febr. 1917	Tijdperk 8-20 Februari		20 Febr. 1917
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
B. Aires	d.p.gd.pes.	50	50 3/10	50 1/2	51	50 13/16
Calcutta	sh/d.p.rup.	1 4 7/16	1 4 7/16	1 4 7/16	1 4 7/16	1 4 7/16
Hongkong ..	id. p. \$	2 1/4 1/2	2 1/4 1/4	2 1/4 1/4	2 1/4 3/4	2 1/4 1/2
Lissabon	d. p. escudo	30 7/8	31 1/4	30 3/4	31 1/4	31
Madrid	Peset. p. £	22.37 1/2	22.39 1/2	22.35	22.63	22.44
Montevideo ..	d. p. peso	53 3/10	53 1/2	53 1/2	54 3/4	54 3/4
Montreal....	\$ per £	4.76 7/8	4.78 1/2	4.77 1/4	4.81 3/4	4.79 1/2
Petrograd ..	R. p. £ 10	167 3/4	163 3/4	161 1/4	167 1/2	166 1/2
Rid. Janeiro ¹⁾	d. p. milr.	12 3/32	11 7/8	11 29/32	12 1/8	—
Rome	Lires p. £	34.10	33.60	33.85	34.95	34.81
Shanghai ..	sh/d p. tael	3/8 1/2	3/7 1/4	3/7 1/2	3/8	3/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/8	2/4 3/16	2/4 1/8	2/4 9/16	2/4 3/16
Valparaiso ¹⁾	d. p. pap. p.	11 29/32	11 7/10	10 13/16	11 7/16	10 13/16
Yokohama ..	sh/d.p. yen	2/1 5/8	2/1 5/8	2/1 5/8	2/1 5/8	2/1 5/8

¹⁾ Noteeringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

GOUDBEWEGING BIJ DE BANK VAN ENGELAND.

Sedert begin Augustus 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

ZILVER.

De zilverprijs heeft een nieuw hoogtepunt bereikt sedert 1893. Dinsdag steeg n.l. de noteering tot 38 7/16 d., in verband met slechts matig aanbod uit Indië en vrees voor kleine verscheppingen uit Amerika met het oog op het duikbootengevaar. De vraag uit het verre Oosten was niet groot, maar dië van regeeringswege bleef onverminderd en er waren speculatieve aankopen ook tot dekking van baissesepities; door een en ander is de prijsstijging verklaarbaar.

Noteering te Londen.

te New York.

24 Febr. 1917.....	37 3/8	77 3/8
17 " 1917.....	38 1/8	78 3/8
10 " 1917.....	37 3/8	77 3/8
3 " 1917.....	37 1/16	76 7/8
26 Febr. 1916.....	27	56 7/8
27 Febr. 1915.....	23 1/16	48 7/8
20 Juli 1914.....	24 15/16	54 7/8

NEDERLANDSCHE BANK.

VERKORTE BALANS OP 24 FEBRUARI 1917.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 42.630.657,05 1/2 B.-bk. " 71.562,22 Ag.sch. " 16.018.890,94 1/2	f 58.721.110,22
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 8.097.305,—	" 8.097.305,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 40.347.879,59 B.-bk. " 3.978.296,28 Ag.sch. " 41.881.708,74	f 86.207.884,61
Op Effecten	f 80.937.284,61	
Op Goederen en Spec.	" 5.270.600,—	" 86.207.884,61
Voorschotten a. h. Rijk		" 12.871.268,96 1/2
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 62.450.230,— Muntmat. Goud " 529.104.521,76 1/2	f 591.554.751,76 1/2
Munt, Zilver, enz.	" 6.576.933,04 1/2	
Muntmat. Zilver		" 598.131.684,81
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. f 5.118.870,12 1/2 id. van 1/2 v. h. kapit. " 3.959.898,25	" 9.078.768,37 1/2
Geb. en Meub. der Bank		" 1.400.000,—
Diverse rekeningen		" 72.010.036,61 1/2
		f 846.518.058,59 1/2
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefond's	" 5.155.090,93 1/2	
Bankbiljetten in omloop	" 732.693.655,—	
Bankassignatiën in omloop	" 2.390.423,23 1/2	
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk	f —	
Van anderen	" 78.381.061,59	" 78.381.061,59
Diverse rekeningen		" 7.897.827,83 1/2
		f 846.518.058,59 1/2
Beschikbaar metaalsaldo	f 434.538.088,04	
Op de basis van 2/3 metaaldekkings	" 271.845.060,07 1/2	
Minder bedragen bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		" 2.172.690.440,20

Bij vergelijking met den vorigen weekstaat blijken de volgende verschillen:

	Meer	Minder
Disconto's		698.753,12 1/2
Buitenlandsche wissels	18.384,—	
Beleeningen	237.767,60	
Goud	1.000.000,—	
Zilver	95.758,37 1/2	
Bankbiljetten		4.912.035,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	9.266.327,78	

N.B. Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	24 Febr. 1917	17 Febr. 1917
Aan schatkistpromessen waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 95.120.000,—	f 95.120.000,—
Aan schatkistbiljetten	" 37.000.000,—	" 37.000.000,—
Aan zilverbons	" 72.856.000,—	" 72.874.000,—
	" 16.768.053,50	" 16.911.581,—

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeisbare schulden
24 Febr. 1917	591.555	6.577	732.694	80.771
17 " 1917	590.555	6.481	737.606	71.794
10 " 1917	589.552	6.673	743.322	62.770
3 " 1917	589.558	6.646	745.750	94.543
27 Jan. 1917	589.561	6.814	732.759	84.163
20 " 1917	589.578	6.805	736.433	78.021
13 " 1917	589.576	6.746	745.543	71.495
6 " 1917	590.589	6.694	751.767	68.526
30 Dec. 1916	587.602	6.985	758.379	58.316
23 " 1916	587.613	7.157	728.640	57.650
16 " 1916	590.523	6.948	733.316	56.512
9 " 1916	584.126	6.855	740.642	37.300
2 " 1916	585.142	6.626	746.774	39.773
26 Febr. 1916	495.113	5.249	577.978	104.746
27 Febr. 1915	261.777	1.245	457.055	93.869 1)
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

1) Waarvan Rek. Crt. saldo van het Rijk f 71.245.000,—.

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks			
24 Febr. 1917	58.721	37.000	86.208	434.538	74
17 " 1917	59.420	37.000	85.970	434.255	74
10 " 1917	51.710	29.000	91.257	434.106	74
3 " 1917	97.049	77.000	78.137	427.245	71
27 Jan. 1917	78.223	53.000	68.517	432.090	73
20 " 1917	76.870	48.000	69.301	432.591	73
13 " 1917	79.029	47.000	72.282	432.014	73
6 " 1917	71.462	37.000	79.604	432.324	73
30 Dec. 1916	66.685	31.000	85.505	430.347	73
23 " 1916	56.459	31.000	77.433	436.612	76
16 " 1916	53.916	33.000	77.679	438.613	76
9 " 1916	51.150	30.000	70.303	434.497	76
2 " 1916	58.810	37.000	80.167	433.563	75
26 Febr. 1916	74.138	52.500	73.631	363.148	73
27 Febr. 1915	90.064	—	210.601	152.560	48
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

JAVASCHE BANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden Guldens.)

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeisb. schulden
30 Dec. 1916	73.263	24.588	156.593	44.865
23 " 1916	74.269	23.748	157.159	47.729
16 " 1916	72.317	23.032	158.678	43.990
9 " 1916	72.009	23.354	159.086	47.519
1 Jan. 1916	43.819	32.400	136.480	33.404
2 Jan. 1915	37.606	26.201	131.806	19.104
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse reke- ningen 1)	Beschik- baar metaal- saldo	Dek- kings- per- centage
30 Dec. 1916	6.414	35.032	59.224	10.987	56.898	49
23 " 1916	6.190	37.584	57.551	10.005	57.039	47
16 " 1916	6.514	37.592	57.107	10.703	54.816	47
9 " 1916	6.396	37.250	62.344	9.809	54.043	46
1 Jan. 1916	5.839	22.795	44.373	24.524	42.242	45
2 Jan. 1915	4.977	8.973	35.306	12.768	33.625	42
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa.

2) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.
OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.
(In duizenden guldens.)

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisb. schulden	Disconto's	Div. reke- ningen ¹⁾
16 Dec. 1916 ..	655	1.041	780	878	859
9 " 1916 ..	633	1.057	790	877	872
2 " 1916 ..	652	1.050	767	879	809
25 Nov. 1916 ..	667	1.032	778	876	877
18 Dec. 1915 ..	713	923	1.049	883	1.059
19 Dec. 1914 ..	1.294	949	1.031	777	248
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

I. BANK VAN ENGELAND.

WEEKSTAAT VAN 14 FEBRUARI 1917.

ISSUE DEPARTMENT.

Notes issued.. £ 74.053.280	Government Debt £ 11.015.100
	Other securities,, 7.434.900
	Gold coin and bullion.....,, 55.603.260
£ 74.053.280	£ 74.053.260

BANKING DEPARTMENT.

Capital..... £ 14.553.000	Government securities.. £ 134.959.208
Rest.....,, 3.472.235	Other securities,, 44.034.194
Public deposits,, 51.923.359	Notes.....,, 34.602.725
Other deposits,, 145.157.070	Gold and silver coin.....,, 1.537.777
Seven-day and other bills..,, -28.240	
£ 215.133.904	£ 215.133.904

Door het uitblijven der Engelsche bladen zijn de cijfers van den laatsten weekstaat hierboven niet kunnen worden opgenomen.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens de cijfers der door de Regeering uitgegeven currency notes van 1 £ en 10 sh. met het bedrag der gouddekking en der tot dekking aangewezen Government securities. De publicatie dezer cijfers geschiedt sedert 26 Augustus 1914.

(In duizenden p. st.)

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
21 Febr. 1917	55.728	38.576	***	***	***
14 " 1917	59.141	39.451	146.130	28.500	116.099
7 " 1917	56.924	39.535	145.652	28.500	114.831
31 Jan. 1917	56.665	39.601	143.552	28.500	112.339
23 Febr. 1916	54.987	32.508	99.345	28.500	65.203
24 Febr. 1915	63.872	34.223	36.661	26.500	8.924
22 Juli 1914	40.164	29.317	.....	.....	.....

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek- kings- percen- tage ¹⁾
21 Febr. '17	84.932	96.215	48.836	146.828	35.602	18,20
14 " '17	134.959	44.034	51.923	145.157	36.141	18,33
7 " '17	212.397	38.580	42.262	226.470	35.839	13,33
31 Jan. '17	160.373	35.727	44.764	168.773	35.514	16,63
23 Febr. '16	32.839	93.336	52.620	96.394	40.930	27 1/2
24 Febr. '15	26.924	102.932	26.925	132.869	48.099	30 1/8
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 3/8

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

II. DUITSCHE RIJKS BANK.

STAAT VAN 7 FEBRUARI 1917.

De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

Metallbestand	Mk. 2.542.271.000
davon Goldbestand	" 2.525.490.000
Reichs- und Darlehenskassenscheine.....	" 282.881.000
Noten anderer Banken	" 4.706.000
Wechsel	" 8.188.720.000
Lombardforderungen	" 12.015.000
Effekten.....	" 109.308.000
Sonstige Aktiva	" 997.671.000
Grundkapitaal.....	" 180.000.000
Reservefonds.....	" 85.471.000
Notenumlauf.....	" 7.892.292.000
Sonstige täglich fällige Verbindlichkeiten..	" 3.505.047.000
Sonstige Passiva	" 474.762.000

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Onderstaand overzicht bevat tevens het cijfer der uitgegeven Darlehenskassenscheine. De Scheine, welke niet in kas zijn bij de Reichsbank, circuleeren grootendeels onder het publiek. De Darlehenskassen zijn ingesteld op 11 Augustus 1914.

(In duizenden Mark)

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen- scheine	Circu- latie	Dek- kings- percen- tage ¹⁾
7 Feb. 1917	2.542.271	2.525.490	282.881	7.892.292	36
31 Jan. 1917	2.541.440	2.524.418	283.942	7.858.489	36
23 " 1917	2.540.309	2.523.185	321.601	7.650.783	38
13 " 1917	2.539.574	2.522.261	271.988	7.726.844	35
7 Febr. 1916	2.495.194	2.454.951	549.379	6.450.834	47
6 Febr. 1915	2.240.931	2.195.057	200.332	4.671.970	52
23 Juli 1914	1.691.669	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitge- geven	In kas bij de Reichs- bank
7 Febr. 1917	8.188.720	3.505.047	***	***
31 Jan. 1917	8.180.009	3.542.429	***	***
23 " 1917	8.172.637	3.648.020	3.330.400	308.400
13 " 1917	8.614.515	3.917.497	3.248.100	260.100
7 Febr. 1916	5.239.674	1.625.973	1.617.200	508.600
6 Febr. 1915	3.859.667	1.450.650	700.000	195.000
23 Juli 1914	750.892	943.964	.....	.....

III. BANK VAN FRANKRIJK.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

Van 6 Aug. 1914 tot 28 Jan. 1915 werden geen staten gepubliceerd. De met * geteekende posten komen eerst sedert 28 Jan. 1915 in den weekstaat voor. De biljetten zijn sedert den oorlog niet inwisselbaar.

(In duizenden francs.)

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	* Te goed in het Buitenland	* Buit.gew. voorsch. afd. Staat
22 Febr. '17	5.142.522	1.945.603	272.807	822.030	8.800.000
15 " '17	5.134.734	1.945.603	274.500	724.090	8.600.000
8 " '17	5.128.712	1.844.559	276.790	728.650	8.400.000
1 " '17	5.131.163	1.795.157	279.283	795.643	8.200.000
24 Febr. '16	5.035.879	—	360.209	855.422	5.700.000
25 Febr. '15	4.237.457	—	375.633	212.798	4.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	* Uitge- stelde Wissels	Belee- ning	Bankbil- jetten	Rek. Crt. Parti- culieren.	Rek. Crt. Staat
621.032	1.312.916	1.249.147	17.747.070	2.346.462	33.785	
628.318	1.316.153	1.255.259	17.699.751	2.341.463	56.054	
709.193	1.318.581	1.255.381	17.514.326	2.340.048	52.606	
430.882	1.724.961	1.251.804	14.295.289	1.941.914	35.861	
228.505	3.080.169	834.682	10.831.547	2.331.749	49.124	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

IV. RUSSISCHE STAATSBANK.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

De post „Schatkistbiljetten” komt eerst sedert 14 November 1914 n. st. in den weekstaat voor. De biljetten zijn niet inwisselbaar.

(In miljoenen Roebel).

Data n. st.	Goud	Tegood i/h buit- tenland	Zil- ver	Schat- kistbil- jetten	Dis- conto's en beleen- ingen	Circu- latie	Rek. Cour- rant
21 Febr. '17	1.475	2.141	122	7.640	737	9.557	1.990
5 „ '17	1.473	2.150	116	7.276	748	9.340	1.976
29 Jan. '17	1.475	2.151	116	7.127	741	9.205	1.833
21 „ '17	1.474	2.150	118	7.104	613	9.114	1.784
14 Febr. '16	1.618	759	44	3.505	1.085	5.709	1.652
21 Febr. '15	1.569	139	51	1.001	973	3.077	1.123
21 Juli '14	1.601	144	74	....	757	1.634	1.099

V. BELGIË.

Van de Nationale Bank van België, die haar goudvoorraad naar Londen heeft overgebracht, zijn sedert 6 Augustus 1914 geen weekstaten openbaar gemaakt.

De Société Générale de Belgique is einde 1914 met de functie van circulatiebanc belast. Het Notendepartement dezer bank publiceert wekelijks verkorte balansen. De biljetten zijn niet inwisselbaar.

OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden francs.)

Data	Metaal incl. buitent. saldi	Beleen. van buitent. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie.	Rek. Crt. saldi.
22 Febr. 1917	339.916	85.749	480.000	66.023	849.555	112.698
15 „ 1917	340.495	84.951	480.000	67.434	850.795	112.658
8 „ 1917	341.011	84.719	480.000	66.134	850.320	112.080
1 „ 1917	340.409	84.647	480.000	65.695	853.463	108.222
24 Febr. 1916	193.187	51.598	480.000	61.121	619.451	164.552

VI. VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

In werking getreden op 16 November 1914.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(In duizenden dollars.)

Data	Goud	Zilver	Wissels	Deposito's	Circu- latie	Dekkings- Percen- tage 1)
5 Jan. '17	460.770	16.180	148.024	681.988	13.245	69,3
29 Dec. '16	453.713	17.538	157.693	697.623	14.130	68,2
22 „ '16	449.917	6.025	156.930	678.259	15.754	69,8
15 „ '16	435.302	7.907	160.666	671.898	12.606	68,3
7 Jan. '16	354.418	12.888	55.579	431.085	12.982	82
8 Jan. '15	232.553	17.997	9.876	267.389	1.854	89

1) Gouddekking van deposito's en circulatie na aftrek van de posten tusschen de banken onderling.

VEREENIGDE NEW YORKSCHE BANKEN EN TRUST MAATSCHAPPIJEN.

OVERZICHT DER VOORNAAMSTE POSTEN.

(Gemiddelden in duizenden dollars.)

Data	Reserve	Deposito's	Circulatie	Beleeningen en disconto's	Surplus Reserve
24 Feb. '17	782.580	3.719.070	28.680	3.474.230	169.810
17 „ '17	762.080	3.664.650	28.650	3.448.230	156.810
10 „ '17	769.400	3.706.830	28.600	3.470.710	158.520
3 „ '17	789.180	3.770.540	28.620	3.511.090	166.630
26 Feb. '16	724.430	3.591.430	34.520	3.369.230	142.830
27 Feb. '15	512.470	2.272.870	39.260	2.299.380	136.810
25 Juli '14	467.880	1.958.320	41.730	2.057.570	26.170 ¹⁾

1) Op basis van 25 % van alle deposito's.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 24 Februari 1917.

De geldkoers begint geleidelijk weer tot een normaal peil terug te keeren, zooals blijkt uit de notering voor de prolongatie, welke in de afgelopen week van 4¼ tot 3¼ a 3½ pCt. daalde. Thans wordt echter niet, zooals in normale tijden veelal het geval pleegt te zijn, de beurs-handel door deze terugkeerende goedkope geldkoersen aangewakkerd. De Nederlandsche staatsfondsenmarkt vormde daarop geen uitzondering. De economische moeilijkheden, waarvoor ons land den laatsten tijd geplaatst wordt, nemen zulk een ernstig karakter aan, dat iedere aanleiding tot optimisme ontbreekt en dus tot kooplust van beteekenis. De stemming is er een van berusting en afwachting. Bovendien verkeerde de markt onder den indruk van het aangevraagde oorlogskrediet ad f 127 miljoen, dat onder de gegeven omstandigheden wel niet het laatste wezen zal. Ondanks deze benarde tijdsomstandigheden worden nog steeds nieuwe vennootschappen opgericht en gaan andere tot uitbreiding van kapitaal over. Zoo werd in de afgelopen week de stichting bekend van de Maatschappij tot Exploitatie van Rubberondernemingen in Nederlandsch-Indië met een kapitaal van f 6 miljoen, waarop 20 pCt. is gestort. In buitenlandsche staatsfondsen gaat zeer weinig om. Voor Russische fondsen is de stemming gedrukt, bij afbrokkende koersen, hetgeen nog in het bijzonder gold van de spoorwegobligatiën en dat waarschijnlijk zijn oorsprong vond in de mededeeling, dat het rollend materiaal over het algemeen in een slechten toestand verkeert. In dit verband zijn er plannen hangende om de maatschappijen aan een leening van R. 1 milliard te helpen. Zuid-Amerikaansche fondsen werden in hoofdzaak wegens scheepvaartmoeilijkheden op lagere koersen verhandeld.

17 Feb. 21 Feb. 24 Feb. Rijzing of daling.

5 % Ned. Werk. Schuld ..	101 ⁵ / ₈	101 ³ / ₄	101 ¹ / ₂	— 1/8
4 % „ „ „ ..	93 ¹⁵ / ₁₀	93 ⁷ / ₈	93 ³ / ₈	— 1/10
3 1/2 % „ „ „ ..	82 ¹ / ₄	82 ⁷ / ₈	82 ⁷ / ₈	+ 1/8
2 1/2 % „ „ „ ..	60 ¹⁵ / ₁₆	61 ¹ / ₈	61	+ 1/16
5 % Oost-Indië 1915	99 ³ / ₄	99 ⁵ / ₈	99 ¹ / ₂	— 1/4
4 1/2 % Hongarije 1913	45	43 ³ / ₄	43 ³ / ₄	— 1/4
4 1/2 % Portugal 1890	76 ¹ / ₈	77	77 ⁷ / ₈	+ 1 ¹ / ₈
4 1/2 % Iwngorod Dombrowa	74 ¹ / ₈	75 ¹ / ₂	73	— 1 ¹ / ₈
4 % Rusland (geconsol. 1880)	61	61 ¹⁵ / ₁₆	61 ¹ / ₁₆	+ 1/16
4 % Obl. Zuidwest 1885	63 ¹ / ₂	60 ¹ / ₂	61 ⁵ / ₈	— 1 ⁷ / ₈
4 % Obl. Rusland bij Hope	63 ¹ / ₂	63	62 ¹ / ₁₆	— 1 ⁷ / ₁₆
4 % Obl. Moskow Smolensk	71 ¹ / ₄	67 ¹ / ₄	67 ¹ / ₂	— 3 ¹ / ₄
4 % Servië 1895	47 ¹ / ₂	46	46 ¹ / ₂	— 1

De locale markt had een onregelmatig verloop.

Van *nijverheidssoorten* werden alleen aandelen „Gouda” Kon. Stearine Kaarsenfabriek een tiental procenten hooger afgedaan en konden ook Philips' Gloeilampenfabrieken hun aanvankelijk verlies later herwinnen. Overigens was de stemming in deze afdeling door de onzekerheid hoe aan grondstoffen te komen, mat. Door flauw sluiten in dezen hoek aandelen Wester Suiker wegens het tegenvallend dividend-voorstel: 18 pCt. tegen 35 pCt. het vorig jaar.

De groote stilte in zaken heeft ook haar terugslag op *bankaandeelen* uitgeoefend, waarvan inzonderheid de cultuurbanken als Ned. Handel-Mij., Ned.-Ind. Handelsbank en Koloniale Bank, zwak waren. Ook voor *aandeelen in cultuurondernemingen* zelf was de stemming uiterst ongeanimeerd. Handelsvereniging „Amsterdam” verloren Zaterdag j.l. 13 pCt., Javasche Cultuur 12½ pCt., Medarie's 10 pCt. In de overige soorten ging nagenoeg niets om; alleen aandelen Temoeloes konden een belangrijke prijsverbetering boeken (575—605 pCt.), die echter niet met noemenswaardigen omzet gepaard ging.

Bij gebrek aan bemoedigende factoren werden *oliefondsen* na eenige geringe schommelingen op lager koersspel afgedaan. Steaua Romana's verloren 6 pCt. op het bericht, dat wegens de aangerichte schade de Mij. ditmaal het dividend zal passeeren.

Rubberaandeelen verlaten de week in zeer gedrukte houding naar aanleiding van den zorgwekkenden toestand, waarin onze scheepvaart verkeert.

Veel sterker nog kwam deze factor uit den aard der zaak tot uiting in de direct betrokken afdeling. Eerst toonden *scheepvaart-aandeelen* groot weerstandsvermogen en reageerden zij nauwelijks op het verlies van de getorpedeerde booten „Ootmarsum” en „Trompenberg”. Naar het schijnt waren genoemde booten gedwongen met contrabande te varen, zoodat men deze torpedeering blijkbaar een op zichzelf staand geval achtte. Nu echter zes of zeven booten tegelijk zijn gekelderd, wordt de toestand uitermate ernstig.

daar de Nederlandsche scheepvaart — en deze niet alleen — tusschen hamer en aambeeld komt door de houding van Engeland enerzijds, dat onze scheepsruimte meer en meer in beslag dreigt te nemen en door de houding van Duitschland anderzijds, dat deze scheepsruimte, welke wij letterlijk „broodnoodig” hebben, bij een tonneninhoud van duizenden tegelijk vernietigt. Het bedenkelijke van dezen toestand heeft ten slotte de scheepvaartafdeeling dan ook sterk beroerd, niet alleen omdat daardoor ongetwijfeld de dividend-politiek zal worden beïnvloed, doch mede, wijl nu vermoedelijk geen verzekeringen meer af te sluiten zullen zijn en er alle kans bestaat, dat het verkeer weder totaal zal worden stopgezet. De moeilijkheden voor ons land dreigen zoo groot te worden, dat in ieder opzicht de toekomst, ook op politiek gebied, ernstige zorg kan brengen.

Koninklijke Nederlandsche Stoomboot verloren Zaterdag j.l. ruim 13 pCt., Koninklijke Hollandsche Lloyd 13 pCt., Holland-Amerika Lijn 12 pCt., terwijl ook in andere gevallen de daling om zich heen greep.

Uit den aard der zaak sluiten ook *tabakken* en *theofonds*, die toch reeds de geheele week weinig geanimeerd waren, nu het uitzicht op een spoedigen aanvoer van de betreffende producten hoe langer hoe geringer wordt, in bepaald zwakke houding. Aandeelen Senembah verloren bijna 20 pCt., Amsterdam-Deli 14 pCt. enz.

	17 Feb.	21 Feb.	24 Feb.	Rijzing of daling.
Koloniale Bank	155 ³ / ₈	154 ³ / ₄	153 ¹ / ₂	— 1 ⁷ / ₈
Ned. Ind. Handelsbank	229	225	225	— 4
Ned. Handel Mij. resc.	180 ¹ / ₂	178 ³ / ₈	174 ¹ / ₂	— 6
Philips' Gloeilampenfabriek.	360	350 ¹ / ₂	360	—
Wester Suikerraffinaderij	198 ³ / ₄	204 ³ / ₄	190 ¹ / ₂	— 8 ¹ / ₄
Handelsver. Amsterdam	342	342	329	— 13
Javasche Cultuur	417	417	404 ¹ / ₂	— 12 ¹ / ₂
Koninklijke	504 ¹ / ₂	509 ¹ / ₄	500	— 4 ¹ / ₂
Steaua Romana	100	94	94	— 6
Amsterdam Rubber	226	225	217	— 9
Deli Batavia	156 ¹ / ₂	160	150	— 6 ¹ / ₂
Holland-Amerika Lijn	411 ¹ / ₂	412 ¹ / ₂	395	— 16 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd	185 ¹ / ₄	184 ³ / ₈	172 ¹ / ₄	— 13
Kon. Nederl. Stoomboot	221 ¹ / ₄	220	210 ¹ / ₄	— 11
Oostzee	305	301	305	—
Bothnia	291	295 ¹ / ₂	294	+ 3

De afdeling der *Amerikaansche* fondsen was nagenoeg de geheele week verlaten. Eerst betrekkelijk vast in navolging van Wallstreet, waar geruchten de ronde deden omtrent groote oorlogsbestellingen van de zijde der Amerikaansche regeering, werd de stemming ten onzent vervolgens onzeker, wegens het uitblijven van Amerikaansche koersen in verband met Washington's birthday, om ten slotte een dalende richting in te slaan. Deze flauwe eindstemming schijnt verband te houden met het bijeenroepen van het Congres in buitengewone zitting tegen 5 Maart, waardoor het tijdperk van irriterende onzekerheid weer wordt verlengd. Bovendien geeft men er zich rekenschap van, dat zelfs groote oorlogsbestellingen uit het binnenland niet op kunnen wegen tegen een voortdurende inkrimping van den uitvoer, die niet kan uitblijven als het Duitschland gelukt zijn duikbootenwapen zoo krachtig te blijven hanteeren, nog daargelaten de vele andere niet te voorziene nadeelen, waartoe een oorlog tusschen Amerika en de Centralen zou kunnen leiden.

	17 Feb.	21 Feb.	24 Feb.	Rijzing of daling.
American Beet Sugar	105 ¹ / ₄	102	101	— 4 ¹ / ₄
American Can	44 ¹ / ₂	48	48	+ 3 ¹ / ₂
Studebaker Corporation	99 ¹ / ₂	104	101	+ 1 ¹ / ₂
Steel Corporation	104 ³ / ₈	105 ¹¹ / ₁₆	102 ¹ / ₂	— 1 ⁷ / ₈
Atchison Topeka	101 ¹ / ₈	101 ⁷ / ₈	101 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₈
Union Pacific	138 ¹ / ₄	138 ¹ / ₂	137	— 1 ¹ / ₄
Intern. Merc. Mar. afgest.	27 ³ / ₄	28 ³ / ₁₀	25 ³ / ₄	— 2
„ „ „ pref.	70 ¹⁵ / ₁₀	72 ¹ / ₂	69 ³ / ₄	— 1 ³ / ₁₀

Te Londen werd de indruk van het succes van de jongste oorlogsleening ten slotte eveneens weggenomen door het duikbootengevaar, dat de regeering bij monde van Lloyd George aanleiding heeft gegeven tot drastische maatregelen ten opzichte van den invoer, opdat de bij den dag verminderende scheepsruimte uitsluitend voor het hoogst noodige beschikbaar blijve. Nog loomer werd de beurshouding wegens de opeisching van in de Unie beleenbare effecten.

Ter beurze van Parijs was de stemming eveneens aan den zwakken kant; Fransche Rente daalde verder van 62 tot 61,85, een laagterecord. De weder opengestelde inschrijving op obligatiën der Nationale Verdediging schijnt

nog niet veel effect te hebben. De regeering heeft zich althans andermaal gedwongen gezien tot een wetsontwerp, waarbij het maximum bedrag aan voorschotten door de Bank van Frankrijk aan den Staat te verlenen van frs. 9 op frs. 12 milliard wordt gebracht. Het vroegere maximum-cijfer was dan ook wederom bijna bereikt, aangezien de voorschotten tot frs. 8800 miljoen zijn gestegen. Ook is men weder tot een verhooging met frs. 2 milliard van het maximumbedrag dat aan bankbiljetten mag uitstaan, moeten overgaan.

Te Berlijn gaat het grootste tot nu toe aangevraagde oorlogskrediet ad M. 15 milliard, waardoor het totaal der Duitsche oorlogskredieten tot M. 79 milliard stijgt, samen met een reeks nieuwe belastingen, waaronder een belasting op steenkool en een toeslag van 20 pCt. op de oorlogswinstbelasting. Vooral door dit laatste werd de beurs merkbaar ongunstig beïnvloed. Later kreeg een iets vastere stemming de overhand op het voorloopig succes, dat de duikbootenoorlog schijnt te hebben, alsmede op het bericht, dat de Berliner Handelsgesellschaft haar dividend van 6 op 7 pCt. heeft gebracht. Vooral aandeelen Phoenix en Bochumer genoten ten slotte op hoogere koersen belangstelling.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

26 Februari 1917.

De algemeene toestand in de wereldmarkten van granen is weinig veranderd gedurende de afgelopen week. De Amerikaansche markten, die als steeds den toon aangaven, toonden op sommige dagen sterke neiging tot daling, onder invloed van de moeilijkheden bij de scheepvaart, doch ofschoon de vraag uit dien hoofde de laatste dagen moeilijk verbeterd kan zijn, heeft de markt zich toch ten volle hersteld en sluit tarwe nog hooger en de voedergranen niet veel lager dan een week geleden. Er wordt veel geschreven over de hoeveelheid tarwe, die het Noord-Amerikaansche continent nog beschikbaar zou hebben voor export tot den nieuwen oogst en de schattingen varieeren ontzaglijk. Volgens de aanvankelijke schattingen zou er nu bijna geen surplus meer zijn, maar de zichtbare voorraad toont nog zoo'n groot cijfer, dat men wel tot de overtuiging moet komen, dat de oogst of onderschat is, of dat de voorraden van den vorigen oogst nog aanmerkelijk groter waren dan men aanvankelijk veronderstelde. Zoover wij kunnen nagaan bleven de Engelsche markten zeer vast voor tarwe, ofschoon men mededeelt, dat de aanvoeren de laatste weken zeer bevredigend geweest zijn. Officieele cijfers worden niet meer gegeven.

In Argentinië waren de markten over het algemeen tamelijk flauw gestemd wegens gebrek aan vraag voor export. Van een uitvoerrecht hoort men den laatsten tijd in het geheel niet meer en vooral indien de prijzen nog verder mochten dalen, zal men er wel niet spoedig toe overgaan. Voor den maïs oogst schijnt nog steeds regen gewenscht. Intusschen zijn de prijzen voor dit laatste artikel gedurende de afgelopen week 9 pCt. gedaald.

In Engeland, zoowel als in Frankrijk garandeert men minimum prijzen voor tarwe; in Engeland zelfs voor een tijdvak van 5 jaar. Waar het niet te verwachten is, dat de oorlog nog zoo lang zal duren, zal men dus nog geruimen tijd na den oorlog de gevolgen hiervan ondervinden. De prijzen, die nu gegarandeerd worden, zijn volgens vredesbegrippen zeer hoog en indien zij later tot een eenigszins normaal niveau dalen, zullen groote sommen te vergoeden zijn.

Buitenlandsche granen in Nederland.

De toestand is voor ons land in de afgelopen week niet veranderd, integendeel heeft het torpedeeren van zeven van de grootste vrachtschepen der Nederlandsche vloot de vooruitzichten aanmerkelijk verminderd. Gelukkig is het s.s. „Larenberg” binnengekomen met 4500 tons tarwe, doch de „Noorderdijk”, met een lading voor onze Regeering, was onder de slachtoffers van den duikbootenoorlog. De regeling van het aandoen der booten van Halifax en de Bermuda's is nog steeds niet definitief en het kan dus nog onmogelijk gezegd worden, wanneer een eenigszins geregelde scheepvaart zal aanvangen. Bovendien bestaat er ook voor de noordelijke route nog maar „betrekkelijke veiligheid” en onder deze omstandigheden zijn de Nederlandsche schepen nog niet uitgevaren voor nieuwe ladingen graan.

Met de distributie van voergraan wordt nu begonnen. De distributies van Februari en Maart vallen nu samen en het gebrek aan veevoeder wordt daardoor in sommige streken zeer nijpend.

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres *)		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Maart	Mais Maart	Lijnzaad Maart
26 Feb. '17	177 7/8	100 1/8	56 3/4	13,60	8,70	22,—
19 „ '17	176	102	57 3/8	13,85	9,55	22,—
26 Feb. '16	113 1/2	76 1/2	44 1/8	9,—	5,60 ²⁾	12,70
26 Feb. '15	149 1/4	71 3/8	55 3/8	12,85	5,85 ⁴⁾	9,90
26 Feb. '14	94 3/8	67 1/4	40 3/8	8,75	5,10 ²⁾	11,90
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/2 ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Mei. ⁴⁾ per Februari.

*) De noteringen van Buenos Ayres zijn van 17 en 24 Februari!

Loco-prijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	25 Februari 1917	18 Februari 1917	25 Februari 1916
Tarwe	509,— ¹⁾	509,— ¹⁾	368,— ¹⁾
Rogge (No. 2 Western) ..	nom.	nom.	nom.
Mais (La Plata)	345,— ¹⁾	345,— ¹⁾	235,— ¹⁾
Gerst (46 lb. feeding)....	345,— ¹⁾	345,— ¹⁾	293,—
Haver (38 lb. white clipped)	20,— ¹⁾	20,— ¹⁾	14,75
Lijnkoeken (Noord-Ame-rika van La Plata-zaad)	200,— ¹⁾	200,— ¹⁾	155,—
Lijnzaad (La Plata)	740,—	740,—	470,—

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	18-24 Febr. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdvak 1916	18-24 Febr. 1917	Sedert 1 Jan. 1917	Overeenk. tijdvak 1916	1917	1916
Tarwe.....	—	73.642	84.354	4.553	4.553	—	78.195	84.354
Rogge	—	4.465	5.513	—	—	—	4.465	5.513
Boekweit	—	654	3.524	—	—	500	654	4.024
Mais	—	46.306	27.505	50	37.219	20.018	83.525	47.523
Gerst	—	2.608	14.928	—	5.492	1.980	8.100	16.908
Haver	—	—	8.450	—	6.790	4.018	6.790	12.468
Lijnzaad	—	2.842	12.079	—	7.560	21.500	10.402	33.579
Lijnkoek.....	—	9.000	27.880	—	9.132	3.405	18.132	31.285
Tarwemeel	—	3.785	—	—	—	—	3.785	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe.....	—	61.808	105.040	—	—	—	61.808	105.040
Mais	—	7.479	32.530	—	—	—	7.479	32.530

METALEN.

IJZER EN STAAL.

Engeland. Er is geen verandering in den toestand betreffende afgewerkt ijzer en staal. Niets van het laatste en zeer weinig van het eerste is verkrijgbaar voor particuliere doeleinden, waardoor de geheele handel van het land natuurlijk lijdt. De vorst is op het oogenblik de grootste bron van moeilijkheden voor vele fabrikanten. In weerwil van alle pogingen, die aangewend zijn, is het onmogelijk geweest, de vaarten open te houden; de fabrieken, die aangewezen waren op vervoer over water waren van kolen verstoken en bijgevolg tot stilstand gebracht. Enkele hoogovenwerken waren genoodzaakt slechts een gedeelte van den dag te werken, daar het niet mogelijk was kolen, cokes en kalksteen te verkrijgen. De productie der geheele industrie is dientengevolge verminderd.

Er worden goede vorderingen gemaakt met het bouwen van handelsschepen volgens de plannen der Regeering ter bespoediging van den bouw. De gewone verbruiker, die metaal noodig heeft voor andere doeleinden dan die, welke met den oorlog samenhangen, ondervindt meestal groote moeilijkheden in het verkrijgen van leveringen. Tevens zijn er naar verhouding weinig orders aan de markt, die niet direct of indirect met oorlogsbehoeften in verband staan.

De haematiet fabrieken werken met hoogdruk ten einde, aan de dringende vraag voor leveringen tegemoet te komen.

Duitschland. Het aanhouden van het koude weder gedurende Februari heeft een verdere beperking in het productievermogen van enkele fabrieken noodzakelijk gemaakt, daar de belemmeringen in het transportwezen de aanvoeren van kool hebben verhinderd. De spoorweg-directies hebben echter maatregelen genomen om de bestaande moeilijkheden uit den weg te ruimen en men verwacht, dat de fabrieken spoedig in staat zullen zijn weer tot den normalen toestand terug te keeren.

Amerika. De toestand op de Amerikaansche spoorwegen wordt met den dag erger en uit goede bron wordt vernomen, dat de vertegenwoordigers der groote fabrieken jacht maken op elken wagon teneinde zich de middelen te verschaffen om het ruwe materiaal naar de plaats van verbruik te brengen. Het onmiddellijk gevolg van dezen stand van zaken is, dat de prijzen voor ijzer en staal gestadig stijgen, doch naar men meldt; zijn weinig zaken tot stand gekomen, daar de fabrieken voor zeer langen tijd van orders voorzien zijn.

Het weder is iets zachter geworden en deze verbetering maakt den toestand voor de fabrieken veel gunstiger.

Van de 15-hoogovens, die in het Pittsburgh district stopgezet waren, zijn wederom 6 in werking gesteld:

Loco-Noteringen te Londen:

Data	IJzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
23 Febr. 1917..	nom.	139.-/-	197.7/6	30.10/-	—
16 „ 1917..	nom.	140.-/-	198.-/-	30.10/-	56.15/-
25 Febr. 1916..	87/1	102.5/-	184.-/-	32.7/6	108.-/-
26 Febr. 1915..	57/1	64.10/-	180.-/-	20.2/6	42.10/-
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

STEENKOLEN.

De mindere behoefte aan huisbrandkolen, tengevolge van het zachtere weer, alsmede de, zij het ook geringe aanvoer van Duitschland, brachten eene verlichting in den toestand. Voor de Deutsche kolen trad intusschen eene prijsverhoging in van f1.50 per ton. Volgens de laatste berichten zijn de prijzen in Engeland algemeen lager.

PETROLEUM.

(Ontleend aan den „Petroleum Review“.)

Londen, 16 Februari 1917.

Petroleum. De prijzen zijn onveranderd gebleven:

2e destillaat.....	1 s. 1 1/2 d.
Standard White	1 s. 2 d.
Water White	1 s. 3 d.

De stemming van de markt is gedurende de afgelopen veertien dagen vast geweest. De verkoopen vonden plaats tegen gevraagde prijzen. Er zal waarschijnlijk in de naaste toekomst een tekort zijn aan geraffineerde amerikaansche olie tengevolge van het verlies van twee vrachtschepen gedurende de afgelopen week, het gebrek aan tankschepen en ten slotte door de afkondiging van den onbeperkten duikbootoorlog.

Smeeroliën. Sedert 2 Februari is de stemming der markt vast gebleven. Behalve red en pale American welke een week geleden reeds 2 £ duurder waren geworden zijn de prijzen onveranderd gebleven. De voorraden raken vlug uitgeput. De nominale prijsnoteringen zijn:

American pale	vanaf	£ 26
American red	„	£ 26
American filtered cyl....	„	£ 23
American dark cyl.....	„	£ 19

Benzine. Geen verandering te noteeren.

Terpentijn. De noteeringen der drie laatste weken zijn als volgt:

	16 Februari	9 Februari	2 Februari
Amer. loco	54 s. 6 d.	56 s. 6 d.	52 s.
Maaft/April....	55 s.	57 s. 3 d.	52 s. 6 d.
Mei/Augustus ..	56 s. 3 d.	58 s. 3 d.	53 s. 6 d.
Sept./December .	56 s. 9 d.	58 s. 6 d.	54 s.

Was gedurende de week van 2—9 Februari de stemming van de markt vast, in de afgelopen week daarentegen kenmerkte zij zich door opvallende schommelingen. In tegenstelling met de vorige week, toen er een sterke vraag was tegen snel stijgende prijzen, was er niet veel neiging om op termijn te verkoopen.

Paraffine. De markt is de laatste week zeer vast geworden.

Smeltpunt	140°	5 7/8 tot 6 d.	} per gallon.
"	130—132°	5 1/8 d.	
"	125—127°	5 d.	
"	118—120°	4 11/16 d.	

Stookolie en vethoudende oliën zijn niet officieel genoteerd als gevolg van de transportmoeilijkheden. Over het algemeen nemen de schepen een lading in, die meer waarde bezit.

Liverpool, 15 Februari 1917.

De toestand van de markt is sedert 2 Februari onveranderd. Geen prijs-veranderingen.

Bakou, 15 Februari 1917.

De markt blijft vast. De noteering is sedert de vorige week van 55 kopeken tot 61 opgelopen.

New York, 15 Februari 1917.

De noteeringen zijn:

	8 Febr.	15 Febr.	} per gallon.
Geraffineerd in kisten	12,00 c.	12,25 c.	
Standard White in vaten..	8,90 c.	9,75 c.	
Credit Balances	3,05 c.	3,05 c.	

Pennsylvanian Crude per vat \$3,5   \$3,5

Philadelphia, 15 Februari 1917.

Standard White is van 8,90 c. per gallon tot 9,70 c. opgelopen.

KATOEN.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	23Febr.'17	16Febr.'17	9Febr.'17	23Febr.'16	23Febr.'15
New York	16,30 c	15,95 c	15,50 c	11,55 c	8,35 c
Liverpool	11,33 d	10,86 d	10,33 d	7,72 d	4,97 d

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '16 tot 9 Febr. '17	Overeenkomstige perioden	
		1915—'16	1914—'15
Ontvangsten Gulf-Havens..	4036	3322	4802
" Atlant. Havens	1612	1837	2452
Uitvoer naar Gr. Britannië	1902	1481	2101
" " 't Vasteland.	1529	1401	2030
" " Japan etc...	392	227	326

Voorraden in duizendtallen	9 Febr. '17	9 Febr. '16	9 Febr. '15
Amerik. havens	1399	1629	1915
Binnenland.....	1140	1178	1090
New York	162	327	112
New Orleans	437	426	443
Liverpool	881	823	953

WOL.

Slechts berichten betreffende de markt in La Plata zijn ons deze week toegekomen. Belangrijke zaken kwamen aldaar tot stand tot zeer vaste prijzen. De handel met Noord-Amerika ging vlot en de voorraden gezuiverde wol zijn vrijwel uitgeput.

Noteeringen te Bradford:

Data	64 average	Colonial carded			
		56	50	46	40
16 Februari 1917	67 1/2	51	41	34 1/2	30 1/2
9 " 1917	68	52	33 1/2	35 1/2	31
18 Februari 1916	43	36 1/2	32	28	25

SUIKER.

Onze Bietsuikermarkt bleef zeer kalm gestemd met weinig zaken. De noteeringen bleven onveranderd.

Terwijl in Duitschland over den uitzaal nog groote onzekerheid bestaat, doordat de Regeering nog niet tegevoet kwam aan de eischen van de bij den bietenbouw geïnteresseerden, wordt uit Oostenrijk gemeld, dat de landbouwers zich bereid verklaard hebben eene ietwat-grootere uitgestrektheid dan verleden jaar met bieten te beplanten.

In Engeland was de invoer van 1 Januari tot 10 Februari als volgt:

	1917	1916	1915	1914
Ruwe suiker	124.970	68.424	148.257	111.481 tons.
Geraff. "	19.732	50.387	116.266	118.177 "
Totaal	144.702	118.811	264.523	229.658 "

Verwacht mag worden, dat de jongste beperkende bepalingen betreffende den invoer van vele producten ook voor suiker merkbaar zal worden.

In Amerika is de hausse niet van langen duur geweest en vielen de prijzen gedurende de afgelopen week even vlug als zij de voorafgaande week gestegen waren. Hieruit valt op te maken, dat aan den opstand in Cuba geen beteekenis meer wordt toegekend. De laatste noteering voor Spot Centrifugals was 4,89 à 5,02 c. De ontvangsten der week bedroegen 65.000 tons, de versmeltingen 36.000 tons en de voorraad 163.000 tons tegen 84.000 en 120.000 tons in de beide voorgaande jaren.

Willett & Gray geven het volgende interessante overzicht van het suikerverbruik in de Vereenigde Staten gedurende de laatste drie jaren:

	1916	1915	1914
Versmeltingen in de Atlantische havens	2.726.000	2.624.000	2.489.000 tons.
waarvan uit Louisiana	25.766	5.903	13.239 "
Geimport. suiker....	2.700.234	2.618.097	2.475.761 "
Verbruik van buitenl. en Portorico suiker in New-Orleans ..	244.361	244.170	358.277 "
Galveston	41.067	37.672	31.310 "
Buitenl. en in het binnenland geraff. suiker	189	1.239	635 "
Tezamen.....	2.985.851	2.911.178	2.865.983 "
Export van ruwsuiker uit Atlant. havens	—	10.838	13.686 "
Idem van geraffin...	635.279	386.951	173.676 "
Verbruik in Atlant. en Golf-havens....	2.350.572	2.513.389	2.678.621 "
Verbruik in San Francisco	368.801	278.717	293.712 "
Totaalverbruik van buitenl., Hawai-, Portorico- en Philippijnen-suiker ..	2.719.373	2.792.106	2.972.333 "
Verbruik Louisiana-suiker	218.706	223.468	140.490 "
Verbr. Texas-suiker	6.272	1.300	3.506 "
" U.S.A. rietsuiker	700.256	769.257	624.298 "
" Melasse, Ahorn en andere suiker..	14.000	15,400	20.200 "
Totaal suikerverbr...	3.658.607	3.801.531	3.760.827 "

De hausse in Amerika heeft een te kort leven gehad om van invloed geweest te kunnen zijn op den speculatiegeest in Java. Er kwamen wel enkele transacties tot stand van witte suiker tot f 14, doch ten slotte waren tot dezen prijs alleen nog verkoopers te vinden. De Januari-afschepingen bedroegen 49.000 tons tegen 23.000 tons verleden jaar.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1916/17	1915/16	1914/15
Ontv. d. wk. tot 10 Feb.'17	121.494	127.530	95.000 tons
Totaal sedert 1 Dec. 1916	571.286	758.262	454.876 "
Werkende fabrieken....	182	176	169 "
Export d. week tot 10 Feb.	68.000	84.700	49.000 "
Totaal sedert 1 Dec. 1916	317.823	460.062	263.930 "
Totaal voorr. op 12 Feb.	252.000	297.385	211.000 "
Exp. Geraff. V.S.v.N.A.			
van 1 tot 20 Jan.....	11.343	35.292	13.318 "

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Februari.	Londen			New York 96% Centrifug.
		Tates Cubes No. 1	White Java: fob.	Americ. Granu- lated fob.	
23 Feb. 1917....	f 23 ³ / ₈	47/1 ¹ / ₂	—	—	5,21
16 „ 1917....	„ 23 ¹ / ₄	47/1 ¹ / ₂	20/6	26/4 ¹ / ₂	5,05 à 5,40
23 Feb. 1916....	„ 32	40/6	19/6	24/6	5,02 à 5,05
23 Feb. 1915....	„ 15 ² / ₈	31/-	—	—	4,77
21 Juli 1914....	„ 11 ¹ / ₂	18/-	—	—	3,26

KOFFIE.

(Uit het Mailbericht van de Makelaars G. Duing & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Koffie zeer gevraagd maar nagenoeg zonder aanbod.

De notering voor N. O. T. Santos is thans 55 cts. Het eenige, dat in de eerste hand werd aangeboden, bestond nagenoeg alleen uit Robusta koffie met consent voor uitvoer en vond tot den bestaanden prijs grif koopers.

Noteringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
22 Febr. 1917	300.000	6675	2.618.000	6000	11 ³ / ₈
17 „ 1917	287.000	6600	2.832.000	6100	12 ¹ / ₈
22 Febr. 1916	389.000	6050	2.466.000	6350	11 ² / ₈
24 Juli 1914	353.000	4900	889.000	5700	16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
22 Febr. 1917 ..	30.000	1.731.000	49.000	8.658.000
22 Febr. 1916 ..	40.000	2.657.000	83.000	10.101.000

RUBBER.

De noteringen zijn in de afgelopen week nagenoeg onveranderd gebleven. Men blijft van beide zijden een afwach- tende houding aannemen zolang de onzekerheid voortduurt betreffende eventuele resultaten, die de bedreiging der scheepvaart op de aanvoeren zal hebben.

De markt sluit als volgt:

Prima Hevea Crêpe en smoked Sheets:	einde vorige week
Loco/Maart	3/3 ¹ / ₄ loco/Juni..... 3/3
April/Juni	3/3
Juli/Dec.	3/- ¹ / ₄ Juli/Dec. .... 3/- ¹ / ₄
Hard fine Para	3/4 Para .....

COPRA.

De toestand van de markt bleef deze week geheel onver- anderd en ging er in het geheel niets om.

Ceylon cif. Londen £ 45.12.6 en cif. Marseille £ 49.5.-.

NOTEERINGEN.

Java f. m. s.

24 Februari 1917..	f nom.	} N.O.T.-condities.
17 „ 1917..	„ nom.	
24 Februari 1916..	„ 41 ⁵ / ₈	
24 Februari 1915..	„ 54 ¹ / ₄	
20-25 Juli 1914..	„ 28 ³ / ₄	

VETTEN EN OLIËN.

Oleo-Margarine. Naar Amerika geseinde biedingen van f 131,— inclusief alle oorlogsriscos, voor ronde posten „Choicest”, werden geweigerd met tegenofferte à f 131,— exclusief alle oorlogsriscos, terwijl voor „Harrison” een tegenofferte ontvangen werd à f 136,— inclusief oorlogsriscos, evenwel op voorwaarde, dat een eventuele vracht- hooger dan \$ 3,— voor koopers rekening komt.

Premier Jus zonder offerten.

Neutrallard werd vergeefs tot f 126,—, exclusief oor- logsriscos, aangeboden.

Katoenzaadolie. Ook hierin waren geen offerten aan de markt.

Geraffineerd Cocosvet belangrijk hooger, tengevolge der hoogere vrachten. Notering f 92,— voor promptelevering.

VERKEERSWEZEN.

BEVRACHTINGEN.

24 Februari 1917. De vrachten, welke verleden week door het uitblijven van de mail niet genoteerd konden worden, zijn in onderstaande statistiek opgenomen. Opmerkelijk is de verhooging van kolen- en ertsvrachten voor onzijdige schepen. Die verhooging werd noodzakelijk, omdat, sedert de neutrale scheepvaart nagenoeg geheel stopgezet werd na afkondiging van den verscherpten duikbootoorlog, scheepsruimte niet meer te bekomen was tot de vastgestelde vrachten. Vanaf 12 dezer werden bijzondere faciliteiten verleend voor verzekering tegen molest, en de onlangs verhoogde maximumvrachten werden wederom belangrijk hooger gesteld, t.w. 50 pCt. extra naar Fransche Westkusthavens in plaats van 20 pCt., en naar Italië 12/— per ton extra boven de reeds toegestane 50 pCt. Ertsvrachten werden voor booten, welke uitgaande kolen naar de Entente landen vervoerden gebracht op 70/— (van 21/6) van de Middellandsche Zee, en van Noord-Spanje, afwisselend naar gelang van de kolen-loshaven, van 24/6 tot 32/6 (van ca. 20/—), alles op basis van lossing in het Bristol Kanaal, met 2/— extra naar Schotland en 5/— extra naar Oostkusthavens. Naar verluidt, zullen de vrachten van Noord-Spanje naar het Bristol Kanaal met 2/6 verlaagd en naar de Oostkust met 2/6 verhoogd worden en voor verschepingen van de Middellandsche Zee worden soortgelijke wijzigingen overwogen, een en ander in verband met het meerdere risico in de Noordzee.

In het Vereenigd Koninkrijk werden, voor den duur van den oorlog, alle kolenmijnen onder staatsbeheer gebracht; verwacht wordt, dat aan afgifte van uitvoervergunningen nog meer beperkende bepalingen dan reeds gemaakt werden verbonden zullen worden. Bevrachtingen naar neutrale havens vonden bijna niet plaats.

Voor bevrachtingen van Noord-Amerika naar de Entente landen werden deskundige agenten benoemd. De vracht naar het Vereenigd Koninkrijk werd aanvankelijk vastgesteld op 27/6 per quarter zwaar graan, met 2/— extra van de Golf van Mexico, daarna verhoogd tot 30/—; voorts op de net form 155/— naar Fransche Westkusthavens, 160/— naar Liverpool, 190/— naar Italië, met 30/— extra van de Golf van Mexico. Er kwamen echter slechts weinig afdoeningen tot stand. Nog hoogere vrachten zullen ongetwijfeld geboden worden om neutrale ruimte te interesseeren.

Van Australië werd de vracht op 190/— à 200/— per ton vastgesteld; er werden echter de laatste weken geen schepen afgesloten, omdat de beschikbare ruimte aange- wezen werd om lading van dichterbij zijnde havens te halen.

Engelsch-Indië bood hoge vrachten, n.l. Karachi 180/— scale terms en Bombay 220/— d.w. naar Engeland, Madras 365/— en Saigon 285/— naar Frankrijk. Van Birma werden geen zaken gedaan, in afwachting van de vast te stellen maximumvrachten.

De vaartuigen der geallieerden voeren bijna uitsluitend tot de verschillende vastgestelde maximumvrachten zonder grooten invloed te ondervinden van de verscherping van den duikbootoorlog. De meeste schepen zijn bewapend of worden geconvoeerd en zijn daardoor betrekkelijk veilig. Er blijft een nijpend gebrek aan ruimte en daarom worden maatregelen genomen om den aanvoer tot de meest noodzakelijke behoeften te beperken.

Op Nederland werd de scheepvaart nog niet hervat. De onderhandelingen met de oorlogvoerenden, waarvan in de vorige nummers gewag gemaakt werd, hadden tot dusver een negatief resultaat. Van Duitse zijde werd verzekerd, dat te Falmouth liggende Nederlandsche schepen op 22 dezer de reis door het bedreigde gebied betrekkelijk veilig zouden kunnen maken, doch alle schepen, welke van de aangeboden gelegenheid gebruik maakten, werden getorpedeerd. Tusschen de Britsche regeering en de N.O.T. werd overeengekomen, dat een aantal in Holland tot vertrek gereed liggende schepen niet naar een Engelsche haven voor onderzoek opgebracht zou worden, indien Halifax aange- loopen werd. Die schepen blijven echter hier, aangezien de reederijen er de voorkeur aan geven te wachten tot 5 Maart, van af welken datum, volgens Duitse verzekering, op werkelijke veiligheid gerekend mag worden. Onderhandelingen over in Engeland vastgehouden en elders stilliggende schepen duren nog voort.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
19/24 Febr. 1917	—	—	—	30/-	—	130/-
12/17 " 1917	—	—	—	27/6	—	130/-
21/26 Febr. 1916	—	—	f 12,50	16/-	f 85,—	138/9
22/27 Febr. 1915	—	—	10/-	9/-	70/-	62/6
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijnstutten)	Holland (pitch-pine)	Engeland (pitch-pine)
19/24 Februari 1917 ..	—	—	—	—
12/17 " 1917 ..	—	—	—	—
21/26 Februari 1916 ..	—	—	—	485/- 1)
22/27 Februari 1915 ..	—	—	—	165/- 1)
Juli 1914 ..	f 12,—	24/6	75/-	77/6

ERTS.

Data	Bilbao Middlesbro'	Carthage Middlesbro'	Griekenland Middlesbro'	Poti Middlesbro'
19/24 Februari 1917 ..	35/4	77/6	—	—
12/17 " 1917 ..	32/10	75/-	—	—
21/26 Februari 1916 ..	24/-	22/-	—	—
22/27 Februari 1915 ..	14/-	15/-	—	—
Juli 1914 ..	4/3	5/4 1/2	5/9	8/6

1) Per zeilschip.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Hout gezaagd en pitchpine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijnstutten per vadem van 216 kub. vt.
Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Cronstadt
19/24 Febr. 1917	68/-	101/3	—	—	—	—
12/17 " 1917	68/-	101/3	—	97/6	—	—
21/26 Febr. 1916	fr 51,—	77/6	80/-	47/6	f 6,—	—
22/27 Febr. 1915	" 20,—	33/-	32/6	30/-	" 6,—	—
Juli 1914	" 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
19/24 Februari 1917 ..	220/-	—	—	—
12/17 " 1917 ..	200/-	—	—	—
21/26 Februari 1916 ..	135/-	175/-	—	127/6
22/27 Februari 1915 ..	50/-	70/-	75/-	65/-
Juli 1914 ..	14/6	16/3	25/-	22/3

BINNENVRACHTEN.

Bij het heerschende dooiweer kon eene spoedige hervatting der binnenvaart verwacht worden. De aanvoer in de zeehavens staat echter nog nagenoeg stil, zoodat aan de schippersbeurs bijna geen zaken worden gedaan.

VRACHTEN TE ROTTERDAM.

(in Gld. per 2000 K.G.)

Data	Erts nr. Ruhrhavens		Massale goed. Bovenrijn	Waterstand
	1/4 lostijd	1/2 lostijd		
19-24 Februari 1917 ..	—	—	—	gunstig
12-17 " 1917 ..	—	—	—	gunstig
21-26 Februari 1916 ..	—	—	—	hoog
22-27 Februari 1915 ..	0,17 1/2	0,27 1/2	—	gunstig
20-24 Juli 1914 ..	0,60	0,70	1,05	gunstig

ADVERTENTIËN

SPAARBANK TE ROTTERDAM.

Bedrag aan de inleggers verschuldigd op 31 Januari 1917..... f 12.208.213,92
Inlage gedurende de maanden Nov., Dec. 1916 en Jan. 1917... „ 2.221.928,50
Terugbetaling gedurende hetzelfde tijdvak .. „ 1.804.716,85
Aantal inleggers op 31 Januari 1917 ..... 99.051

In dit trimester bedroeg het aantal posten van inlage 55.678, waaronder 9500 van het sparen op 63 scholen tot een bedrag van f 7.189,56.

Voor 144 inleggers heeft de Spaarbank 387 Certificaten Ned. Werk. Schuld aangekocht en in bewaring, van 191 personen 618 obligaties 5 % Staatsleening 1914 in coupures van f 1000,—, f 500,—, f 200,— en f 100,— en van 141 personen 610 obligaties 4 1/2 % Staatsleening 1916 in coupures van f 1000,—, f 500,— en f 100,—.

Op 31 Januari 1917 waren uitgegeven 648 Renteboekjes, tot een nominaal bedrag van f 496.300,—.

Voorts werden bij 1221 spaarders de spaargelden wekelijks kosteloos aan huis afgehaald, terwijl 2007 spaarbusjes kosteloos in bruikleen werden gegeven.

De Spaarbank vergoedt als rente:

van f 1,— tot f 2000,— ..... 2,64 %
boven f 2000,— ..... 2 %

en bij spaarbankboekjes met vooraf bepaalden vervalddag (bepaalde gebeurtenis of overeengekomen datum) ..... 3 %

Verder worden uitgegeven Renteboekjes (bewijzen van deelgerechtigdheid in 3 % Inschrijving Grootboek) van f 100,— nominaal of veelvoudens daarvan, eene vaste rente gevende van ..... 3 %

Dagelijks bestaat er gelegenheid voor het toetreden tot den Check- en Giro-dienst, waardoor het inleggen, zoowel als het terugbetalen den deelnemers zeer gemakkelijk gemaakt wordt. Van dezen dienst werd door 189 deelnemers gebruik gemaakt. Ingelegd werd in dit trimester f 100.812,72, terwijl f 72.619,35 is uitbetaald.

Ook worden, doch uitsluitend aan inleggers der Spaarbank, safe-loketten verhuurd voor de veilige bewaring van papieren of voorwerpen van waarde. Naar gelang der grootte bedraagt de huurprijs f 2,— en f 5,— per jaar of f 0,25 en f 0,75 per maand.

Op 31 Januari 1917 bedroeg het aantal verhuurde loketten 689.

Inlichtingen worden verstrekt en reglementen kunnen worden aangevraagd aan het Hoofdkantoor.

Namens Commissarissen der Spaarbank:

Rotterdam, Februari 1917. Mr. J. H. W. SWELLENGREBEL, Directeur.

J. & J. M. VOORHOEVE

Makelaars in Assurantiën

Anno 1836

ROTTERDAM

JAARBEURS
UTRECHT

BEZOEKT ONZE STAND

No. 257

NIJGH & VAN DITMAR'S
UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
ROTTERDAM

ALGEM. ADVERTENTIE-BUREAU
BOEK- EN HANDELSDRUKKERIJ

ADVERTENTIËN

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven) tegen Beurskoers
Gecertificeerd door de Centrale Trust-CompagnieVerkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor**HANDBOEK VOOR HET
EXPEDITIEWEZEN**

DOOR

F. J. HARTERINK EN
H. G. RUTGERS

Prijs f 3.90

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ. R'DAM**PIERSON & Co.**
AMSTERDAM**BOISSEVAIN & Co.**
NEW YORKFINANCIËREN IN- EN EXPORT. — BEHANDELEN VERSCHEPINGS- EN ANDERE DOCUMENTEN.
BEZORGEN OPSLAG, VERSCHEPING EN ASSURANTIE VAN GOEDEREN.
FOURNEEREN EN INCASSEEREN WISSELS OP ALLE PLAATSEN IN DE VER. STATEN EN CANADA.
OPENEN REKENING-COURANT MET RENTE-VERGOEDING.**INCASSO-BANK** AMSTERDAM ROTTERDAM ALMELO
LEUVEHAVEN 103

Volgestort Kapitaal f 10.000.000,— Reserve f 1.564.000,—

DEPOSITO'S

INCASSEERINGEN OP BINNEN- EN BUITENLAND
AAN- EN VERKOOP VAN VREEMDE VALUTA'S

EFFECTEN EN COUPONS

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING
SAFE-DEPOSIT**GEBRS. MISPELBLOM BEIJER**

(COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP)

BANKIERS

Gestort Kapitaal f 1.000.000,—

Reserve ruim f 112.000,—

HOOFDKANTOOR te LEEUWARDEN

BIJKANTOREN te BOLSWARD, HARLINGEN, HEERENVEEN, JOURÉ, SNEEK, STEENWIJK en WOLVEGA
ZITDAG te LEMMER

Billijk incasso-tarief voor geheel Friesland en Noordelijk Overijsel.

Nijgh & Van Ditmar's
Uitgevers-MaatschappijWijnhaven 111-113 — Rotterdam
Telefoon 7841-7842-7843

Bijkantoren:

Amsterdam - 's-Gravenhage - Haarlem

Belast zich met 't verzorgen van uitgaven en tijdschriften op elk gebied

DIRKZWAGER'S SCHEEPSAGENTUUR

MAASSLUIS EN HOEK VAN HOLLAND

Belasten zich met het rapporteeren van schepen en het behandelen van scheepszaken op den Nieuwen Waterweg

NIEUWE BERGING-MAATSCHAPPIJ

MAASSLUIS

Contracteeren voor het bergen van gezonken schepen en ladingen, op de rivieren en buitengaats; belasten zich met het instellen van duikeronderzoek, enz. enz.

WERKSPoor, AMSTERDAM Land- en Scheeps-Machines - Dieselmotoren
Installatiën voor Suikerfabrieken - Polderbemalingen
Ijzerconstructiën

LAPIDOTH & VIS ASSURANTIËN

De Ruyterkade 124, Amsterdam

belasten zich met het plaatsen
van alle assurantiën, speciaal

TRANSPORT-, MOLEST- EN BRAND-
VERZEKERINGEN

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e. a. verzekeringen
van elken aard.

Vaderlandsche Administratie en Trustmaatschappij

's-Gravenhage, Frankenslag 81, Tel. Schev. 1448

RAAD VAN BEHEER:

Mr. J. VAN KUYK, Advocaat en Procureur te 's-Gravenhage, *Voorzitter*.
Mr. O. B. W. DE KAT, Advocaat en Procureur te 's-Gravenhage, *Secretaris*.
L. VAN SPLUNDER Jr., Commissionnair in Effecten, Lid der firma J. van
Splunder te Sliedrecht.
Mr. JAC. KAMPSTRÁ, Advocaat en Procureur te Sliedrecht.
Administrateur: JOH. E. VAN KOETSVELD, Accountant, Lid van het Ned.
Inst. van Acc., Rotterdam.

Belast zich met het voeren van administraties en het uitoefenen van
accountants-controle; de uitgifte van certificaten; het toezicht op de
naleving van leeningsvoorwaarden en alle andere trustwerkzaamheden.

Nederlandsche Bank voor Russischen Handel

BANQUE NÉERLANDAISE POUR LE COMMERCE RUSSE

Kapitaal 5.000.000 Roebels

Kantoor: 20 NEWSKY PROSPECT
Telegramadres: NEDRUSBANK

PETROGRAD

De Bank neemt gelden à deposito en in rekening-
courant, en verricht alle soorten wissel- en bankzaken

Voor inlichtingen kan men zich wenden tot alle kantoren van
de NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ
de TWENTSCHE BANK

zoomede tot de heeren HOPE & Co., Amsterdam
" " LIPPMANN ROSENTHAL & Co., "
" " R. MEES & ZONEN, Rotterdam

Accountantskantoor

James Polak

(Lid Ned. Acc. Verg.)

POSTHOORNSTEEG 7B

ROTTERDAM.

VAN RIJN & Co

UTRECHT — POSTBUS 40

EENIGE FABRIKANTEN
VAN DE UTRECHTSCHÉ

FIJNE TAFELMOSTERD

PHS VAN OMMEREN REEDER, CARGADOOR, EXPEDITEUR, ROTTERDAM ASSURANTIE

AGENT VAN STOOMVAARTLIJNEN NAAR: AUSTRALIË EN NIEUW-ZEELAND, CHINA EN JAPAN,
BRITSCH-INDIË, ZUID-AFRIKA, CHILI EN PERU, MEXICO, WEST-INDIË,
LONDON, LIVERPOOL, MANCHESTER, SOUTHAMPTON EN CORK.

PHS. VAN OMMEREN (LONDEN) LTD, LONDEN
THE PH. VAN OMMEREN CORP'N OF NEW YORK, NEW YORK

VAN ES & VAN OMMEREN, AMSTERDAM
COMPTOIR MARITIME ANVERSOIS, ANTWERPEN

Holland-Canada Hypotheekbank — 's-Gravenhage

Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 12.500.000,—

5 pCt. Pandbrieven tegen den koers van 99¹/₂ pCt.

Haarlemsche Bankvereniging

HAARLEM

AALSMEER, BEVERWIJK, HILLEGOM
HOOFDDORP, LISSE, IJMUIDEN

Kapitaal f 2.050.000,— volgestort Reserve f 500.000,—

WEISE & Co. ROTTERDAM AMSTERDAM

Import van en Handel in

OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA

MARTINUS NIJHOFF, Uitgever, 's-GRAVENHAGE

THANS IS VERSCHENEN:

ENCYCLOPAEDIE

VAN

NEDERLANDSCH-INDIË

TWEEDE DRUK

Met medewerking van verschillende Geleerden, Ambtenaren en Officiëren
Samengesteld door Mr. Dr. J. PAULUS

Eerste deel, XII en 832 blz. in 2 kol. roy.-8vo. In linnen band

PRIJS f 22,50

Uitvoerig Prospectus en Proefaflevering worden op aanvraag gaarne gratis toegezonden.

Gebr. STORK & Co.

HENGELO (O.)

Telegram-Adres:

MACHINEFABRIEK HENGELO

Telefoon Interc. Nos. 4-76-154

MACHINEFABRIEK

KETELMAKERIJ

DRIJWERKEN

GIETERIJ

Algemeen Adresboek

van Nederland en
Nederlandsch-Indië

ten dienste van

Landbouw, Nijverheid en Handel

Prijs f 12,50

Alom verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij
NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ, 'RDAM

GEBR. VAN UDEN

ROTTERDAM - AMSTERDAM - ZAANDAM

Reeders en Cargadoors
Bevrachtingsagenten - Expeditieuren
KOOP en VERKOOP VAN SCHEPEN
Telegram-Adres: „VANUDEN”

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

“BATAVIA

Kapitaal f 12.000.000,— geheel geplaatst en volgestort
(Voorgesteld te verhoogen tot f 25.000.000,—)

Uitgifte van f 3.000.000,— Nieuwe Aandeelen

uitsluitend voor Aandeelhouders

ten volle deelende in de winst van af 1 Januari 1917 te behalen, tot den koers van 122½ pCt.

De inschrijving op deze uitgifte is opengesteld op

DONDERDAG 8 MAART 1917

in Nederlandsch-Indië bij het Hoofdkantoor te BATAVIA en de Agentschappen te SOERABAJA,
SAMARANG, BANDOENG, DJOKDJA, MEDAN, TEGAL, PADANG, MACASSAR en CHERIBON

van 10 uur v.m. tot 3 uur n.m.

het Agentschap WELTEVREDEN

van 10 uur v.m. tot 12½ uur n.m.

in Nederland

bij de Agentschappen AMSTERDAM, Keizersgracht 573/5, 's-GRAVENHAGE, Prins Hendrikplein 14
van 9 uur v.m. tot 4 uur n.m.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten zijn bij bovenstaande kantoren verkrijgbaar.

AMSTERDAM, 21 Februari 1917.
BATAVIA

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ